

BEŞİNCİ ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
XII SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 92

Milli Məclisin iclas salonu.
29 mart 2019-cu il.

İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
*Sədri **O.Əsədov** sədrlik etmişdir.*

İclasda Milli Məclisin 106 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 12.03 dəq.)
İştirak edir	106
Yətərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

Elçin Nəsimov, Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi Qanunvericilik Baş İdarəsi rəisinin müavini.

Tural İsgəndərov, Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi Hüquq şöbəsinin müdiri.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi İnsan hüquqları komitəsinin üzvünün seçilməsi haqqında.

2. Ümumi təhsil haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

3. “Azərbaycan Respublikası diplomatik xidmət orqanlarının 100 illiyi (1919–2019)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

4. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

5. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində və “İpoteka haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

6. “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

7. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

8. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

9. “Telekommunikasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

10. Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin və Belarus Respublikasının Prezidentinin Birgə Bəyanatının təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

11. “Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral

tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

12. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

13. “Hesablama Palatası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

14. “Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

15. “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

16. Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni haqqında Azərbaycan Respublikasının 1992-ci il 27 may tarixli 142 nömrəli Qanununun ləğvi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

17. Azərbaycan Respublikasının Dövlət gerbi haqqında Azərbaycan Respublikasının 1993-cü il 19 yanvar tarixli 460 nömrəli Konstitusiya Qanununun ləğvi barədə Azərbaycan Respublikası Konstitusiya qanununun layihəsi haqqında.

18. “Azərbaycan Respublikasında dövlət daktiloskopik və genom qeydiyyatı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

19. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Res-

publikası qanununun layihəsi barədə.

20. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

21. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

22. “Şəhid adının əbədiləşdirilməsi və şəhid ailələrinə edilən güzəştlər haqqında”, “Çernobil qəzasının ləğvində iştirak etmiş və həmin qəza nəticəsində zərər çəkmiş və təndaşların statusu və sosial müdafiəsi haqqında”, “Həmkarlar ittifaqları haqqında”, “Dövlət əmlakının özəlləşdirilməsi haqqında”, “Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsili (xüsusi təhsil) haqqında”, “Dövlət rüsumu haqqında”, “Mühasibat uçotu haqqında”, “Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında”, “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında”, “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında”, “Lisensiyalar və icazələr haqqında” və “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

23. “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

24. “Peşə təhsili haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

25. Mediasiya haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.04 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

1. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi İnsan hüquqları komitəsinin üzvünün seçilməsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Qərar qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.05 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

2. Ümumi təhsil haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, İsa Həbibbəyli, Aqiyə Naxçıvanlı

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.12 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

3. “Azərbaycan Respublikası diplomatik xidmət orqanlarının 100 illiyi (1919–2019)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.13 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

4. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.14 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

5. Azərbaycan Respublikasının Mülki Prosesual Məcəlləsində və “İpoteka haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.15 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

6. “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Ziyad Səmədzadə, Siyavuş Novruzov, Fəzail Ağamalı, Aydın Mirzəzadə, Fazil Mustafa

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.38 dəq.)
Lehinə	99
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

7. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.40 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

8. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.40 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

9. “Telekommunikasiya haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.41 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

10. Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin və Belarus Respublikasının Prezidentinin Birgə Bəyanatının təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Sevinc Fətəliyeva

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.43 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

11. “Azərbaycan Respublikasının 1994-cü il 8 fevral tarixli 782 nömrəli Qanunu ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsi”ndə dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Sevinc Fətəliyeva

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.44 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

12. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Ziyad Səmədzadə

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.47 dəq.)
Lehinə	97

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

13. “Hesablama Palatası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Ziyad Səmədzadə

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.49 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

14. “Konstitusiyə Məhkəməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.50 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0

Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

15. “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Ziyad Səmədzadə

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.51 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

16. Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni haqqında Azərbaycan Respublikasının 1992-ci il 27 may tarixli 142 nömrəli Qanununun ləğvi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.53 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	1
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

17. Azərbaycan Respublikasının Dövlət gerbi haqqında Azərbaycan Respublikasının 1993-cü il 19 yanvar tarixli 460 nömrəli Konstitusiya Qanununun ləğvi barədə Azərbaycan Respublikası Konstitusiya qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Oqtay Əsədov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.54 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edilmədi	

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.55 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

18. “Azərbaycan Respublikasında dövlət daktiloskopik və genom qeydiyyatı haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Oqtay Əsədov, Əli Hüseynli, Ziyafət Əsgərov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.56 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

19. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

Çıxış etmişlər: Ziyafət Əsgərov, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.57 dəq.)
Lehinə	93
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

20. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Ziyafət Əsgərov, Ziyad Səmədzadə

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.59 dəq.)
Lehinə	93
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

21. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

Çıxış etmişlər: Ziyafət Əsgərov, İsa Həbibbəyli

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.02 dəq.)
Lehinə	89
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	90
Nəticə: Qəbul edildi	

22. “Şəhid adının əbədiləşdirilməsi və şəhid ailələrinə edilən güzəştlər haqqında”, “Çernobıl qəzasının ləğvində iştirak etmiş və həmin qəza nəticəsində zərər çəkmiş vətəndaşların statusu və sosial müdafiəsi haqqında”, “Həmkarlar ittifaqları haqqında”, “Dövlət əmlakının özəlləşdirilməsi haqqında”, “Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsili (xüsusi təhsil) haqqında”, “Dövlət rüsumu haqqında”, “Mühasibat uçotu haqqında”, “Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında”, “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında”, “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında”, “Lisenzialar və icazələr haqqında” və “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Ziyafət Əsgərov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.03 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

23. “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Ziyafət Əsgərov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.04 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	3
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

24. “Peşə təhsili haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Ziyafət Əsgərov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.04 dəq.)
Lehinə	87
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	89
Nəticə: Qəbul edildi	

25. Mediasiya haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

Çıxış etmişlər: Ziyafət Əsgərov, Əli Hüseynli, Elmira Axundova, Qüdrət Həsənzadə, Qənirə Paşayeva, Əflatun Amaşov, Azay Quliyev, Sahib Aliyev, Aqiyə Naxçıvanlı, Siyavuş Novruzov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.51 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Sədri

O.ƏSƏDOV

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

29 mart 2019-cu il. Saat 12.

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri
Oqtay Əsədov sədrlik edir*

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli millət vəkilləri.
Xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçək.

Qeydiyyat	(saat 12.03 dəq.)
İştirak edir	106
Yetərsay	83

Yetərsay var. Çox sağ olun. İclasımıza başlaya bilərik.
Bugünkü gündəlik sizə paylanıb. Gündəliyimizdə 25 mə-
sələ var. Xahiş edirəm, gündəliyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.04 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, gündəlik təsdiq edildi. Müzakirələrə ehtiyac var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Onda keçirik gündəliyə. Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi İnsan hüquqları komitəsinin üzvünün seçilməsi haqqında. Gündəlik sizə paylanıb. Naqif Həmzəyev komitəyə üzv seçilmək istəyir. Bir etiraz yoxdur ki? Xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.05 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, təsdiq edildi. Gündəliyin 2-ci məsələsi. Ümumi təhsil haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə. Bu, üçüncü oxunuşdur. İsa Həbibbəyli buyursun.

İ.Həbibbəyli, *Milli Məclisin Elm və təhsil komitəsinin sədri.*

Hörmətli Oqtay müəllim, hörmətli deputat həmkarlarım. Sizə təqdim olunmuş Ümumi təhsil haqqında qanun layihəsi birinci və ikinci oxunuş zamanı həm plenar iclasda, həm də komitə iclaslarında deputat həmkarlarımla, işçi qruplarının irəli sürdüyü təkliflər, nəzərə çatdırdıqları düzəliş və əlavələr əsasında təkmilləşdirilmiş yekun variantdır. Demək olar ki, müzakirələr zamanı nəzərimizə çatdırılan təklif və mülahizələrə yaradıcı şəkildə yanaş-

mışıq. Onların içərisində mümkün, zəruri olan, təhsilin inkişafına xidmət edən faydalı təkliflərin və mülahizələrin, demək olar ki, əksəriyyəti qanun layihəsində öz əksini tapmışdır. Eyni zamanda, Təhsil Nazirliyinin və Maliyyə Nazirliyinin komitəmizə təqdim elədiyi rəylərdəki faydalı, əhəmiyyətli təkliflər üzərində də dərindən düşüncə daşınmışıq. Onların da qanun üçün zəruri olan müddəaları sizə təqdim olunan variantda öz əksini tapıb.

Bir cəhəti də nəzərə çatdırmaq istəyirəm ki, qanun layihəsinin üçüncü oxunuşu üçün olan variantında əsas anlayışlar siyahısından 14 müddəa ixtisar edilibdir. Biz həmin müddəaları əvvəlki oxunuşlarda qanun daha anlaşılıqlı olsun, çətinlik yaranmasın deyərək daxil etmişdik. Bu anlayışlar bundan əvvəlki təhsil qanunlarında öz əksini tapıb və onların burada olması məqsədəuyğun deyildir. Beləliklə, sizə təqdim olunan qanun layihəsi bizim nəzərimizdə təkmilləşmiş, ümumi təhsilin inkişafına xidmət edən, onun fəaliyyətini tənzimləyən, istiqamətləndirən bir sənəddir. Səs verməyiniz xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Aqiyə Naxçıvanlı.

A.Naxçıvanlı. Çox sağ olun, Oqtay müəllim. Şübhəsiz ki, bu qanun cəmiyyətimiz üçün çox vacib bir sənəddir. Ümumiyyətlə, son dövrlərdə təhsil haqqında qanun və qərarlar qəbul olunur və bu qanun da dövlətimizin təhsilin inkişafına göstərdiyi diqqət və qayğının nəticəsidir. Əlbəttə, mən başa düşürəm ki, bu, üçüncü oxunuşdur. Mən düşünürdüm ki, bəzi üslub səhvləri artıq üçüncü oxunuşa hazırlananda aradan qaldırırlar. Ancaq burada bir neçə iradım var. Mən nə ilə bağlı demək istəyirəm?

Ümumi təhsil müəssisələrində maliyyələşmə və sahibkarlıq fəaliyyəti ilə bağlı qanun layihəsinin 30-cu və 31-ci maddələri çox əhəmiyyətlidir. Bununla bağlı qanun layi-

həsinə, o cümlədən vergi qanunvericiliyinə əlavə təklifim olardı ki, təhsilin inkişafı ilə bağlı ianələr verən və ya xeyriyyəçilik edən sahibkarlara vergi güzəştləri tətbiq edilsin. Qanun layihəsinin 1.11-ci maddəsində dil-üslub baxımından bəlkə “azkomplektli məktəb” ifadəsi “aztər-kibli məktəb” ifadəsi ilə əvəz olunardı? Qanun layihəsinin 6-cı maddəsində yazılır ki, “ümumtəhsil müəssisəsində tədris dili dövlət dili – Azərbaycan dilidir”. Dili sözü 3 dəfə işlədilməklə elə bil cümlə bir az qəlizləşir. Təklif edərdim ki, həmin maddədəki cümlə bəlkə “ümumtəhsil müəssisələrində tədris dövlət dili – Azərbaycan dilində aparılmalıdır” yazılsın. Yəni heç olmazsa, “dili” sözü bir dəfə ixtisar olunardı. Belə yazılsa, yaxşı olardı. Yaxud qanun layihəsinin 12-ci maddəsinin 10-cu bəndində “təsisçilər tərəfindən” sözləri həmin maddənin sonuncu ikinci cümləsindən əvvəl yazılsa, cümlə daha düzgün olardı. Belə ki, “bələdiyyə və özəl ümumtəhsil müəssisələ-rinin nizamnamələri və onlarda edilən dəyişikliklər mü-vafiq icra hakimiyyəti orqanlarının rəyi nəzərə almaqla, təsisçilər tərəfindən təsdiq edilir” kimi yazılsa, mənə elə gəlir ki, cümlə daha düzgün ifadə olunar.

Digər məsələ qanun layihəsinin 12.1-ci maddəsi ilə bağlıdır. Təklif edərdim ki, həmin maddə aşağıdakı kimi yazılsın: “Müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq ümum-təhsil müəssisələri publik hüquqi şəxs və müstəqil balansla malik ola, banklarda hesablaşma hesabı və digər hesablar yarada bilər”. Çünki mən düşünürəm ki, layihədə gös-tərildiyi kimi, bütün ümumtəhsil müəssisələrinin publik hüquqi şəxs olması mümkündür. O, tədrisən olan bir şey-dir. Amma bu qanunda mütləq kimi göstərib. Ona görə onu bir az yumşaltmaq daha düzgün olardı.

Nəhayət, sonuncu təklifim ümumtəhsil müəssisəsinin

təsisçiliyi ilə bağlıdır. 15-ci maddə. Düşünürəm ki, dövlətin ideologiyasının, yaxud milli təhlükəsizliyin təmin olunması ilk növbədə təhsil müəssisələrindən başlamalıdır. Ən yaxın tarix bizə onu deməyə imkan verir ki, xarici xüsusi ideologiyalar məhz təhsil vasitəsi ilə müdaxilələr edir. Bu baxımdan, mən qanun layihəsində yazılanlardan fərqli olaraq təklif edərdim ki, təsisçisi əcnəbi, vətəndaşlığı olmayan şəxs olan və ya xarici hüquqi şəxslərə məxsus təhsil müəssisəsinin rəhbəri və tədrisə cavabdeh olan müavini Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olsun. Çünki təsisçi artıq onu yaradır. Nə vacibdir ki, onun direktoru da xarici olsun, hansısa bir müəssisədə müavinin nə səlahiyyəti var ki. Ona görə direktoru azərbaycanlı olmuş olsa, düşünürəm ki, daha düzgün olar. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Aqiyə xanim, bu, üçüncü oxunuşdur. Ona görə ianələr haqqında təklif maliyyə yüklü məsələdir, ona ayrıca baxıla bilər. Ancaq qalan texniki məsələlərə İsa müəllimlə bir daha baxarsınız, lazım olsa, dəyişiklik etmək olar. Başqa təklif yoxdursa, xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.12 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli millət vəkilləri, 3-cü məsələdən 9-cü məsələyə kimi hamısı üçüncü oxunuşdur. Gündəliyin 3-cü mə-

sələsi. “Azərbaycan Respublikası diplomatik xidmət orqanlarının 100 illiyi” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsdiqi haqqında qanun layihəsi. Buyursun Əli Hüseynli.

Ə.Hüseynli, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri*.

Hörmətli cənab Sədr, hörmətli həmkarlar. Bu layihə ilə bağlı millət vəkillərinin təklifi olmamışdır. Dəstəkləmişdilər. Üçüncü oxunuşda səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, gündəliyin üçüncü məsələsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.13 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Gündəliyin 4-cü məsələsi İnzibati Xətlər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Bu da üçüncü oxunuşdur. Buyursun Əli Hüseynli.

Ə.Hüseynli. Hörmətli cənab Sədr. 4-cü və 5-ci məsələlər, həm İnzibati Xətlər Məcəlləsinə, həm də Mülki Prosessual Məcəlləyə dəyişiklik bir məktubda daxil olub. Bunlar “Daşınar əmlakın yüklülüyü haqqında” Qanunun tətbiqi ilə bağlıdır. Təkliflər daxil olmamışdır. Üçüncü oxunuşda səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, gündəliyin 4-cü məsələsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.14 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Gündəliyin 5-ci məsələsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.15 dəq.)
Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Gündəliyin 6-cı məsələsi “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədədir. Buyursun Ziyad Səmədzadə.

Z.Səmədzadə, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri*.

Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri. “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi ilə bağlı təklif edilməmişdir. Ona görə də millət vəkillərindən bu qanun layihəsinə səs vermələrin xahiş edərdim.

Sədrlik edən. Buyursun Siyavuş Novruzov.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Mən də qanun layihəsinə səs verəcəyəm, normal hazırlanıbdır. La-

kin bilirsiniz, dünən cənab Prezident böyük bir müşavirə keçirdi. O müşavirədə sığorta ilə bağlı müvafiq göstərişlər verdi. Hesab edirəm, bizdə komitədə də bununla əlaqədar müəyyən layihələr hazırlanıb təqdim olunmalıdır ki, insanların əmlakının sığortalanması, sığorta təşkilatlarının o vəsaiti alması və digər məsələlər qanuni səviyyədə öz həllini tapsın. Görürsən, bəzi hallarda insanlar əmlakını sığorta elətdirmir və sonradan bir hadisə baş verəndə artıq dövlət bu məsələləri öz üzərinə götürür. Mən bir misal deyə bilərəm. Naxçıvan Muxtar Respublikasında sığorta olunmamış ev, əmlak, demək olar ki, qalmayıb, hamısı sığortalanıb. Aylıq sığorta haqqı ödənilir və bununla da baş verən hər hansı bir qəza və yaxud hadisədə zərəri artıq sığorta təşkilatları öz üzərinə götürür.

Təəssüflər olsun ki, Oqtay müəllim, bu məsələlərdən sui-istifadə edən insanlar var. Hətta o cür istifadə edirlər ki, bu ad altında mitinqlər çağırır, insanları çaşdırmağa çalışırlar. Biz dəfələrlə burda qeyd etmişik ki, hələ keçən ilin aprel ayında Prezident seçkiləri dövründən Azərbaycanda istər sosial, istər iqtisadi, istər seçki, istərsə də hüquq müdafiə sistemi sahəsində, məhkəmələrlə bağlı qaldırılan məsələlərin hər biri cənab Prezidentin diqqətindədir. Cənab Prezident də ümumxalq səsverməsində yekdilliklə qələbə çaldıqdan, seçildikdən sonra elan elədi ki, mən bütün debatlara qulaq asmışam və qaldırılan məsələlər də öz həllini tapacaqdır. Biz görürük ki, bu proseslər mərhələ-mərhələ həyata keçirilir. Dövlət büdcəsinin müzakirəsində də biz bunu gördük, milyardlarla pul ayrıldı ki, bu məsələlər öz həllini tapsın və yanvar ayında büdcə fəaliyyətə başlayandan bunlar həyata keçir.

İndi mitinq keçirməklə, 3-5 adam yığıb orada nə isə deməklə, guya ki, Azərbaycanda bu islahatları öz adlarına

bağlamaq istəyənlər ortaya çıxıbdır. Burada iki məqsəd güdürlər. Birincisi, bu iyrenc üsullar ilə müəyyən strukturları gedən islahatlardan çəkəndirmək, ikincisi, baş verən hadisələri cəmiyyətə öz adları ilə təqdim etmək. Biz şahid olmuşuq ki, həmin qüvvələr ölkənin müxtəlif faciəli vəziyyətlərində, hətə 90-cı ildə bundan sui-istifadə ediblər. İstər 20 yanvar, istərsə də Xocalı hadisələrində hakimiyyətə gəlməkdən, hakimiyyətin əleyhinə təbliğat aparmaqdan ötrü, hadisəni törədən imperiya qoşunlarına, yaxud Xocalı soyqırımını törədən ermənilərə qarşı deyil, müxtəlif hakimiyyətlərə qarşı bundan sui-istifadə ediblər və bu gün də bu məsələlər erməni mənbələrində elə onların adı ilə hallandırılır. Adı bir yangında, zəlzələdə insanın faciəsinə şərik çıxmaq, onların yanına getmək, yanında durmaq əvəzinə bu gün elan edirlər ki, gəlin, ayın 6-da mitinq olacaq, biz tələb edəcəyik, dövlət sizin vəsaiti verəcək. Yaxud da burada dəfələrlə büdcə müzakirəsində bizim Əmək və sosial siyasət komitəsi də, digər komitələr də məsələ qaldırdı, – bu yaxınlarda biz qocalar evinə getmişdik, – orada Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi ilə də söhbətlər oldu, uşaq pulu ilə əlaqədar qanunvericilikdə dəyişiklik hazırlanır. İndi bu tərəfdən elan edirlər ki, siz gəlin mitinqə, biz sizə uşaq pulu alıb verəcəyik. Gör insanları necə ələ salırlar, hansı formada yolundan azdırırlar. Düzgün olmayan informasiya verirlər. Bu gün qibləsini tanımayan Əli Kərimli, – onun qibləsi Amerikada erməni lobbisidir, – üzünü o tərəfə tutub. Orada da bir Osmanqızı var, iki, qoşa bülbül səs-səsə verib Azərbaycanda həyata keçirilən islahatları tamam başqa istiqamətdə təqdim etməyə, insanları, dünya ictimaiyyətini çaşdırmağa çalışırlar.

Cənab Prezident əfv sərəncamı imzaladı, çoxları bu əfv

sərəncamına görə öz minnətdarlığını bildirdi. İstər xarici ölkələr, istərsə də beynəlxalq təşkilatlar, elə ən əsası Azərbaycanda olan ailələr. Bu əfv sərəncamı həmin insanların ailə üzvlərinin, özlərinin müraciəti əsasında qəbul edilib, hansısa bir ölkənin təsiri ilə deyil. Azərbaycan müstəqil dövlətdir, Azərbaycan qanunlarında xalqın maraqları öz əksini tapıb və cənab Prezident də xalqın maraqlarını həyata keçirir. Bu məsələləri kənara qoyub bunlar deyir, filan təşkilat bəyanat verdi, ona görə bu əfv oldu. Filan təşkilat bu addımı atdı. Qəti şəkildə belə deyil. İndiyə qədər də onlar o bəyanatları veriblər, özü də ədalətsiz, araşdırmadan veriblər. Azərbaycan hüquq sisteminin işinə qarışıblar. Biz heç bir dövlətin daxili işlərinə qarışmırıq və tələb edirik, bizim dövlətin də daxili işlərinə heç bir ölkə, heç bir qurum, heç bir təşkilat qarışa bilməz. O baxımdan axtarsan, həmin dövlətin ərazisində bundan da kəskin vəziyyətdə onlarla, yüzlərlə bu cür hadisələr sadalamaq olar. Bu dövlət Ermənistan ilə bağlı heç bir qərar qəbul eləməz. Biri, partiya sədrinin müavini aclıq elan edir, həbsxanada ölür, 9 nəfəri güllələyirlər, seçkidə namizəd olanlar ölür, bir bəyanat yoxdur və sair. Bu ikili, üçlü standartları biz başa düşürük. Sapı özümüzdən olan baltaların da orada o şirədən alıb Azərbaycana qarşı bu addımları atmalarını da başa düşürük. Biz buradan bəyan edirik ki, Azərbaycan dövləti Azərbaycan xalqının yanındadır. Dünənki məsələ, baxmayaraq ki, bu dövlətin işi deyil, amma dövlət öz vətəndaşının yanındadır. Bir fikir söyləyirlər ki, niyə cənab Prezident həmin o yangında gedib orada görüş keçirməyib. Bəyəm bu, cənab Prezidentin funksiyasıdır? Rayon rəhbərliyi, yerli nümayəndəsi, digər şəxslər var. Keçirilir və komissiya da yarananda dərhal bu məsələnin həll olunmasına başlandı.

Cənab Prezident təzə seçiləndə, 2005-ci ildə Lənkəranda baş verən qəzada insanların yanında oldu. Sel daşqınları ilə əlaqədar Əli Kərimlinin öz həyatını su basmışdı, öz evinə getməmişdi, cənab Prezident getdi, orada – Sabirabadda, Saatlıda, Şirvanda, Hacıqabulda 5000-ə yaxın yeni ev tikdirdi. Heç orada yaşayanlar ömründə o cür evlər görməmişdilər. Zaqataladakı zəlzələdə mindən artıq ev tikildi, vətəndaşların xidmətinə verildi, Qaxda həmçinin. Artıq bu proses Şamaxıda, Ağsuda başlayıb, ilkin açılışlar olub. Bundan artıq nə olmalıdır? İnsanlar bunları görür, həmin adamları boykot eləyir. Bu baxımdan da, bunların bu məsələlərə bu cür yanaşması, doğrudan da, erməni xislətlərindən irəli gələn məsələlərdir. Mən hesab edirəm ki, biz bu məsələləri ictimaiyyətə düzgün çatdırmalıyıq və onların Azərbaycanın faciəsi üzərində özlərinin xoşbəxtliyini qurmaq arzusunu bir daha puç eləməliyik. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr.

Sədrlik edən. Sağ olun. Fəzail Ağamalı. Amma, xahiş edirəm, gündəlik ətrafında.

F.Ağamalı. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Təbii ki, mənim çıxışım haradasa Siyavuş Novruzovun çıxışının davamı olacaq. Ona görə, xahiş edirəm, buna çox təmkinli yanaşın. Doğrudan da, dünən ölkə Prezidenti yüksək səviyyədə müşavirə keçirərək baş vermiş hadisəyə mövqeyini bir daha nümayiş etdirdi və bir daha dünya ictimaiyyətinə, həm də Azərbaycan xalqına sübut elədi ki, o hər zaman Azərbaycan xalqı ilə bərabərdir. Xalqın məruz qaldığı problemlərin aradan qaldırılması üçün dövlətin iradəsi ortalıqdadır. Bu mövqeyi mən çox yüksək qiymətləndirirəm və bir vətəndaş, millət vəkili olaraq cənab Prezidentin mövqeyini alqışlayıram.

Bununla bərabər, hörmətli cənab Sədr, biz istisna et-

mirik ki, bu və buna bənzər hadisələr gələcəkdə də baş verə bilər. Bütün bunların hamısını, əlbəttə, dövlətin üzərinə qoymaq bütün mənalarda qəbul edilən deyil. Dövlət, heç şübhəsiz ki, öz vətəndaşlarının yanındadır. Burada hörmətli həmkarım Siyavuş Novruzov fikirlərini ətraflı şəkildə arqumentlərlə ifadə etdi. Mən onları təkrar eləmək istəmirəm. Ölkə Prezidenti 2003-cü ildə Prezident seçildikdən ta bu günə qədər hər zaman Azərbaycan xalqı ilə bərabər olduğunu dəfələrlə nümayiş etdirib və bunun üçün əlavə şərtlərə, düşünürəm, ehtiyac da qalmır. Lakin elə etmək lazım deyil ki, bu və buna bənzər hadisələr baş verəndə bunu dövlət hər zaman öz üzərinə götürsün. Bəli, dövlət öz üzərinə götürə bilər, dövlətin funksiyaları çərçivəsində, qanunvericilik müstəvisində. Ancaq elə etmək lazımdır ki, bütün inkişaf eləmiş ölkələrdə olduğu kimi, Azərbaycanda sığorta şirkətləri işlək mexanizm ilə fəaliyyət göstərsin.

Azərbaycanda faktiki olaraq sığorta şirkətləri var, lakin bu sığorta şirkətləri öz üzərinə düşən funksiyaları lazımi səviyyədə yerinə yetirmirlər. Bunu biz etiraf etməliyik. Elə etməliyik ki, sığorta şirkətləri, sözün həqiqi mənasında, Azərbaycanda bir institut kimi formalaşsın və hər bir Azərbaycan vətəndaşı özünün mülkünü, daşınar və daşınmaz əmlakını sığortalasın ki, bu və ya buna bənzər hadisələr, təbii fəlakətlər, hər hansı xoşagəlməz vəziyyət yarananda sığorta şirkətləri baş vermiş olan hadisə zamanı itkiləri ödəyə bilsin. Lakin Azərbaycanda sığorta şirkətləri bunu etmir.

Əksinə, mən bunu tam məsuliyyətlə deyərdim ki, Azərbaycanda xalqın sığorta şirkətlərinə inamı çox aşağıdır. Çünki onlar bir sıra hallarda özlərinin malını, mülkünü, daşınar və daşınmaz əmlakını sığortalayırlar,

baş vermiş hadisə zamanı onlara dəymiş olan ziyanın ödənilməsi üçün sığorta şirkətləri ən müxtəlif bəhanələrlə öz funksiyalarını yerinə yetirmirlər, süründürməçilik edirlər və sair. Bunun üçün mən nə təklif edərdim? Mənə elə gəlir ki, dünya miqyasında tanınmış, böyük nüfuzu, reytingi olan sığorta şirkətlərini Azərbaycana dəvət etmək lazımdır. Bu şirkətlər gələndə özləri ilə külli miqdarda maliyyə vəsaiti gətirir. Digər tərəfdən, onların artıq kifayət qədər böyük təcrübəsi var və onlar öz təcrübəsi, maliyyə imkanları ilə Azərbaycanda sığorta şirkətlərini, belə bir institutu formalaşdırma bilər. Bunun üçün mən təklif edərdim ki, həm qanunvericilik, həm də icra strukturları çərçivəsində ciddi addımlar atılsın ki, bu cür hadisələr baş verəndə onların aradan qaldırılması mexanizmi işləyə bilsin. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Aydın Mirzəzadə.

A.Mirzəzadə. Təşəkkür edirəm, Oqtay müəllim. Dəyişikliklər layihəsinə səs verəcəyəm və onu məqbul hesab edirəm. Mən də bu gün üçün Azərbaycanda aktual olan, Bakıda “Diqlas” ticarət mərkəzinin yanması və ona dövlətin reaksiyası məsələsinə öz münasibətimi bildirmək istəyirəm. Baxmayaraq ki, bu özəl sektordur, orada çalışan yüzlərlə insan öz mülkiyyətini sığorta etməli idi və bu situasiyada məhz sığorta şirkətlərindən öz haqlarını tələb etməli idi. Amma məlum oldu ki, həmin vətəndaşlarımızın böyük əksəriyyəti sığorta olunmayıb. Bunların sayı isə yüzlərlədir. Bir günün içərisində dolanacaq imkanlarından məhrum oldular. Ancaq Azərbaycan dövləti apardığı güclü sosial siyasət nəticəsində hər zaman vətəndaşının yanında olduğunu, hər bir vətəndaşının qayğılarının, problemlərinin həllində ona dəstək olduğunu bir daha göstərir. Cənab Prezidentin bu məsələni operativ

surətdə müşavirədə müzakirəyə çıxarması və ticarətlə məşğul olan həmin insanlara dövlət yardımının təşkil edilməsi göstərdi ki, cənab Prezident 2003-cü ildə prezident səlahiyyətlərinə başlayarkən elan etdiyi: “Mən hər bir azərbaycanlının prezidenti olacağam” siyasətini artıq hər dəfə həyata keçirir.

Fərqi yoxdur hansı hadisə baş verir, istər Lənkəranda, Bakıda, Gəncədə çoxmənzilli binanın partlaması, istər Kürün daşması nəticəsində onlarla kəndin çıxılmaz vəziyyətdə qalması, istərsə də zəlzələdən yüzlərlə evin dağılması olsun, cənab Prezident həmişə vətəndaşının yanında olub, ona dəstək verib.

Bu günlərdə telekanallarda, saytlarda ticarət mərkəzinin sahibkarlarının toplantıları ilə bağlı videolara baxdım. Həmin toplantı iştirakçılarının biri bildirdi ki, bizim ümidimiz cənab Prezidentədir, bizə ancaq o kömək edə bilər. Bu, onu göstərir ki, cəmiyyətdə cənab Prezidentə etimad həddən artıq böyükdür. Onun çətinliyə düşən vətəndaşa istənilən anda kömək edəcəyinə inam həddən artıq böyükdür. Bu, əlbəttə ki, böyük ruh yüksəkliyi, dövlətə inam yaradır. Hər bir vətəndaşın müstəqilliyi qurmaq üçün öz töhfəsini vermək istədiyini bir daha göstərir.

Bir də, Oqtay müəllim, icazə versəniz, bir məsələyə də münasibət bildirim. Cari məsələlər olmadı, icazənizlə. Bu günlərdə Azərbaycana dost olan ölkəyə, Qazaxıstana uzun müddət rəhbərlik etmiş Nursultan Nazarbayev istefa verdi. Həmin şəxs Azərbaycanın böyük dostu, türk dünyasının böyük şəxsiyyəti kimi tanınır. Onun gərgin və zəngin fəaliyyəti nəticəsində dünyada Qazaxıstan kimi nüfuzlu, möhkəm bir türkdilli dövlət formalaşdı. Qazaxıstan tək postsovet məkanında deyil, regionda, dünyada bu gün nüfuzlu bir dövlətdir. Keçmiş prezident Nursultan Na-

zarbayev Azərbaycanla dostluğa xüsusi fikir verirdi. Dağlıq Qarabağ problemi ilə bağlı Azərbaycanı hərtərəfli müdafiə edirdi. Buna görə də Azərbaycan cəmiyyəti, Azərbaycan xalqı onu Azərbaycanın böyük dostu kimi qiymətləndirir, ona cansağlığı arzulayır. Azərbaycan–Qazaxıstan əlaqələrinin mökəmlənməsində, türk dünyasının güclənməsində onun fəaliyyətini mühüm hesab edir. Eyni zamanda, yeni prezident Kasım Jomart Tokayev də Azərbaycanın dostu kimi tanınır və biz inanırıq, o ilk səfərlərindən birini Azərbaycana edəcək və gözləyirik ki, Azərbaycan parlamentində Qazaxıstan–Azərbaycan əlaqələri barədə çıxış da edəcək. Ona uğurlar arzulayırıq və inanırıq ki, yeni prezidentin dövründə Nazarbayevin Azərbaycanla, türk dünyası ilə bağlı, ümumiyyətlə, dünyada sülhün, əmin-amanlığın güclənməsi ilə bağlı apardığı siyasəti yeni prezident də aparacaq. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Fazil Mustafa.

F.Mustafa. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri. Üçüncü oxunuşda bu qanuna mən də səs verəcəyəm. Amma bir prinsipial iradəmi bildirmək istəyirəm ki, biz bu qanunlarda bir-iki məsələnin dəyişməsi ilə bağlı layihələri təqdim edirik, amma fundamental dəyişiklərə ehtiyac olduğunu vaxtında nəzərə almırıq. Məncə, bizim müvafiq komitə “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Qanunda köklü dəyişikliklər eləməlidir. Məndən əvvəl çıxış eləyən deputat həmkarım Fəzail Ağamalının fikirlərini tam dəstəkləyirəm. Hesab edirəm ki, burada vətəndaşı qınayası ciddi əsaslar çox da yoxdur. Çünki əgər güvənli sığorta sistemi, məhkəmə sistemi formalaşıdır bilmirsənsə, mülkiyyət münasibətlərinə etibarlı təminat verəcək addımlar atılmırsa, burada vətəndaşın günahı yoxdur.

Burada öz funksiyasını tam yerinə yetirən bir şəxs oldu,

o da ölkə Prezidenti. Yəni özünə, dövlətə aid olmayan bir məsələni öz üzərinə götürdü ki, özəl sektorun yükünü dövlət çəkməlidir, çünki vətəndaş sıxıntı içində qalıbdır. Vətəndaşın zərərini hesablama imkanı yoxdur və Prezident də baxdı ki, başqa əlac yoxdur, neyləsin? Vətəndaş çöldə, ac qalmaqacaq ki. O qədər itkiyə məruz qalıb. Müşavirə keçirdi və dedi ki, mütləq kömək eləməliyik. Zəlzələdə də belə oldu, başqa hadisələrdə də. Amma biz, axı, həmişə belə hadisələrə görə dövlətin bu yükün altına girməsinin fəsadlarını niyə indidən proqnozlaşdırmaq üçün addımlar atmırıq? Məsələn, sığorta fəaliyyəti ilə bağlı elə güvənli sistem yaratmalıyıq ki, insanlar könüllü şəkildə, öz istəkləri ilə buna getsinlər. Mən sizə nümunə gətirmək istəyirəm.

Azərbaycanda “Tolkuçka” adı ilə tanınan xeyli ticarət mərkəzləri var. Adam 50, 70, 100 min manat verib həmin yeri alıb. Adamın adı, sadəcə, oranın sahibinin dəftərindədir. Mülkiyyət sənədi verən yoxdur. Mülkiyyət sənədi verəndən sonra insan maraqlı olur ki, öz mülkiyyətimi qoruyum, gedim, sığorta eləyim. Yəni biz sənədləşmə işini nə vaxta qədər primitiv, feodal qaydalar ilə aparacağıq? Bu adama sənəd verilməlidir, axı pulunu ödəyibdir. Bu icarə məsələsi deyil, adam 100 min manat pul ödəyib. Adam oranı həm də icarə hüququ əsasında işlədir. İcarə müqaviləsi bağlananda niyə tələb qoyulmur ki, bu, sığorta olunmalıdır. Əgər sığorta olunmayıbsa, icarəyə verən bu məsuliyyəti öz üzərinə götürüb bunu ödəməlidir. Mülki Məcəllədə də bu qaydalar nəzərdə tutulubdur.

Digər tərəfdən, baxın, əsas problem bir binanın yanması deyil, problem Azərbaycanın Prezidenti tərəfindən başladılan çox gözəl bir islahat layihəsinin yandırılmasıdır. Söhbət bundan gedir.

Aşağı qatlarda biz pulu verdik, sosial təminat, müavinət, çox gözəl, insanlar razı qaldılar, alqışladılar. Bundan sonra iqtisadi həyat canlanmalıdır. İqtisadi həyat harada canlanır? Torpaq bazarı ölüb. Tikinti bazarı, mənzil bazarı ölüb. Alğı-satqı, filan, hamısı çox ağır vəziyyətdədir. Bu reallığı məgər görmürsünüzmü? Digər tərəfdən də, artıq 5, 6, 7 aydır, icra hakimiyyətləri, kimsə buna sərəncam verə bilmir, hamısı nəyisə gözləyir. Bu iş, bu proses başlanmasa, hamı pulunu aldı, yedi, 3 gündən sonra yenə də eyni vəziyyət olacaq. Həyat canlanmalıdır ki, insanlar normal yaşamağa, yoxsulluqdan çıxmağa, işsizlikdən qurtulmağa davam eləsinlər.

İş yerləri aşmaq hələ də problemə çevrilib. Baxın, ölkə Prezidenti tərəfindən “ASAN xidmət” kimi müdhiş, Azərbaycan vətəndaşı üçün inqilabi bir layihə təqdim olundu. Onu gözdən salmaq üçün nə etdilər? Ona dəxli olmayan asan imzanı qoşdular yanına. Kimsə ayda yarım milyon pul qazanacaq deyə, iş adamları günlərlə gözləyirlər ki, vergi sertifikatı alsınlar. Günlərlə gözləyirlər ki, o sertifikatı yeniləsinlər. Gəlib orada növbə tutur, 5 saatdan, 6 saatdan sonra deyəcəklər, gəl, sənin növbən çatdı. Bu vətəndaşa xidmət olmadı ki, bu vətəndaşa əzab, iztirab oldu. Ona görə də görülən gözəl işləri bu cür addımlarla gözdən salırlar.

Biz hakimiyyətin bütün bu faydalı işlərini dəstəkləyirik, çünki ölkədə, həqiqətən də, məsuliyyətsiz insanların Azərbaycan xalqının sıxıntısından, müəyyən çətinliklərindən istifadə edərək qisasçılıq xətti götürməsi, hansısa məsuliyyətsiz çağırışlar etməsi cəmiyyəti xaosa sürükləmək deməkdir. Biz axı, heç birimiz bunu istəmirik. Burada məsuliyyətli insanlar oturub, istəmirik, ölkəmiz qonşu ölkələrdə olan vəziyyətlərdə qarşılaşsın. Belə bir vəziyyətdə

gözəl başlanan işləri pozmaq, onu dayandırmaq üçün xüsusi bir kampaniyaçılıq var.

Mən, açıq, bunu ona görə qeyd edirəm ki, adamın heyifi gəlir, bu qədər dövlət vəsaiti ayrılır, insanlara bu qədər imkan, şərait yaradılır, vətəndaş dirçəlsin. Vətəndaşın dirçəlməsini əngəlləmək üçün də müxtəlif mexanizmlər işə düşür. Ona görə də biz iqtisadi həyatı canlandırmalıyıq. Sahibkarlardan qeyri-rəsmi ödənişlər almaq istəyən bütün qüvvələrin zərərsizləşdirilməsinə ehtiyac var. O, bir vergini tanınmalıdır, aparıb vergiyə pulunu verməlidir və sonra da dövlətin çiçəklənməsi üçün çalışmalıdır. İş yeri açmalıdır ki, yüzlərlə insan işsizdir, onları işə cəlb eləsin. Bundan sadə mexanizm yoxdur ki.

Ona görə sığorta məsələsi çox önəmli məsələdir. İnamı qaytarmaq lazımdır. İnsanlar açıq, şəffaf şəkildə bilməlidirlər ki, istənilən yüngüldə dövlət bunu ödəməyə borclu deyil. İndidən bunun təbliğatı aparılmalıdır. Heç bir yerdə sığortasız hər hansı bir şəkildə mal, mülk, yaxud da şəxs qalmamalıdır. Biz bunu həll edə bilməsək, dövlət bu yüklərin altında büdcədən o qədər vəsait sərf edəcək ki, sonradan başqa yerlərə xərcləməyə pul tapa bilməyəcəyik. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Xahiş edirəm, gündəliyin 6-cı məsələsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri

(saat 12.38 dəq.)

Lehinə	99
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Növbəti 7-ci, 8-ci və 9-cu məsələlər bir məktubda gəlib. Üçüncü oxunuşdur. Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə, İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə, “Telekommunikasiya haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə. 7-ci məsələ. Buyurun, Əli Hüseynli. Üçüncü oxunuş.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Cənab Sədr, telekommunikasiya şəbəkəsinə qoşulmaqla qanunsuz telekommunikasiya xidmətinin təşkili 7-ci məsələdə cinayət məsuliyyətinə, 8-ci məsələdə isə inzibati məsuliyyətə səbəb olur. Təkliflər daxil olmamışdır. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, gündəliyin 7-ci məsələsinə üçüncü oxunuşda münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.40 dəq.)
Lehinə	102
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	102
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Gündəliyin 8-ci məsələsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.40 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Gündəliyin 9-cu məsələsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.41 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Gündəliyin 10-cu məsələsi. Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin və Belarus Respublikasının Prezidentinin Birgə Bəyanatının təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsi. Buyurun, Sevinc Fətəliyeva.

S.Fətəliyeva, *Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsi sədrinin müavini*.

Hörmətli Oqtay müəllim, hörmətli millət vəkilləri. 2018-ci il noyabrın 18–19-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev Belarus Respublikasına səfər etmişdir. Səfər zamanı bir sıra sənəd imzalanıb. Ən vacib sənəd isə dövlət başçıları tərəfindən imzalanmış və bu gün diqqətimizə təqdim olunan Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin və Belarus Respublikasının Prezidentinin Birgə Bəyanatıdır. Bəyanatda Azərbaycan–Belarus münasibətlərinin möhkəm dostluğa, qarşılıqlı etimada, strateji tərəfdaşlığa və hərtərəfli əməkdaşlığa əsaslanması əks olunur. Xüsusilə də qeyd etmək lazımdır ki, bəyanatda Ermənistan–Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin Azərbaycanın ərazi bütövlüyü, suverenliyi, BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinin tələbləri əsasında, beynəlxalq hüququn prinsipləri və beynəlxalq ədalətə əsaslanaraq həlledilməsi tələbi qeyd olunur.

xalq hüquq normaları çərçivəsində həllinin vacibliyi qeyd olunur. Bunları nəzərə alaraq, mən həmkarlardan xahiş edərdim, qanun layihəsinə səs versinlər. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Əgər başqa təklif yoxdursa, xahiş edirəm, 10-cu məsələyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.43 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

11-ci məsələ. Konsul Nizamnaməsində dəyişiklik edilməsi barədə. Buyursun Sevinc Fətəliyeva.

S.Fətəliyeva. Təqdim olunan qanun layihəsinin əsasında “Aviasiya haqqında” Qanunda 2018-ci il oktyabrın 1-də edilmiş dəyişikliklər durur. Təklif olunan dəyişikliklər iki qanunun uyğunlaşdırılması məqsədi ilə hazırlanıb. Beləliklə, 88-ci maddədə “təhqiq etməkdə” ifadəsinin “araşdırmaqda” sözü ilə əvəz edilməsi təklif olunur. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Başqa təklif yoxdursa, xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.44 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Gündəliyin 12-ci məsələsi Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Buyursun Ziyad Səmədzadə.

Z.Səmədzadə. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Ölkədə ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunması, eləcə də əhalinin əsas istehlak mallarına tələbatının ödənilməsi məqsədi ilə buğdanın idxalı və satışı, buğda ununun və çörəyin istehsalı və satışı 2017-ci ilin yanvarın 1-dən 3 il müddətinə əlavə dəyər vergisindən azad edilmişdir. Bununla yanaşı, buğdanın emalından əldə olunan kəpəyin istehsalına və satışına müvafiq güzəşt nəzərdə tutulmamışdır. Bu isə emal prosesində əldə olunmuş məhsulların maya dəyərinin artmasına, un istehsalçılarının digər müəssisələrlə qarşılıqlı hesablaşmasına öz təsirini göstərməklə yanaşı, heyvandarlıq komplekslərində yem kimi istifadə olunan kəpəyin satış qiymətinin artmasına səbəb olur. Bununla əlaqədar olaraq qeyd edilən məhsulun satış qiymətinin rəqabət qabiliyyətinin saxlanması, habelə heyvandarlığın dayanıqlı inkişafının təmin olunması baxımından kəpək istehsalına və satışına da güzəştlərin tətbiq olunması məqsəduyğun hesab edilir. Eyni zamanda, əsas strateji və sosial xarakterli ərzaq məhsulları hesab olunan un və çörəyin qiymətinin məqbul səviyyədə saxlanması, yerli un istehsalçılarının buğda tələbatının ödənilməsi, onların səmərəli fəaliyyət göstərməsinin təmin edilməsi məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 161.1.27-ci maddəsi ilə nəzərdə tutulmuş güzəşt müddətinin əlavə olaraq bir il uzadılması məqsəduyğun hesab edilir.

Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə olaraq, buğda emalı müəssisələrinin səmərəli fəaliyyətinin təmin olunması

məqsədi ilə kəpək istehsalı və satışının 2019-cu il martın 1-dən 2 il müddətinə əlavə dəyər vergisindən azad edilməsi və hazırda buğdanın idxalına və satışına, buğda ununun, çörəyin istehsalına və satışına tətbiq olunana güzəştin əlavə olaraq daha bir il uzadılması ilə bağlı Azərbaycan Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsinə səs verməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Başqa təklif yoxdursa, xahiş edirəm, gündəliyin 12-ci məsələsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.47 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Gündəliyin 13-cü məsələsi. “Hesablama Palatası haqqında” Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə. Buyursun Ziyad Səmədzadə.

Z.Səmədzadə. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri. “Hesablama Palatası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi auditə dair hesabatla əlaqədar olaraq kənar dövlət maliyyə nəzarəti obyektinin qeyd, irad və rəyini bildirməsi müddətinin 20 gündən 10 günədək azaldılması, yəni müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanlarda həyata keçirilən auditə dair məlumatın təqdim edilməsi qaydasının təkmil-

ləşdirilməsi, habelə Hesablama Palatası üzvlərinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi məqsədi ilə hazırlanmışdır. Millət vəkillərindən bu qanun layihəsinə də səs vermələrini xahiş edərdim.

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.49 dəq.)
Lehinə	97
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

“Konstitusiya Məhkəməsi haqqında” Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə, buyursun Əli Hüseynli.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, cənab Prezident tərəfindən təqdim olunmuş bu layihə Konstitusiya nəzarəti orqanı olan Konstitusiya Məhkəməsinin sədrinin aylıq vəzifə maaşının həcmi və eyni zamanda, hakimlərin maaşına əlavələrin həcmi müəyyən edir. Səs verilməsini xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.50 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Növbəti 15-ci məsələ “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Bu qanun layihəsi bizə “Doing Business” hesabatı üçün çox vacib məsələdir. Buyursun Ziyad Səmədzadə.

Z.Səmədzadə. Hörmətli cənab Sədr, hörmətli millət vəkilləri! “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsində daşınmaz əmlak üzərində hüquqların dövlət qeydiyyatına alınması prosesinin təkmilləşdirilməsi, çıxarışların kağız formada təqdim olunması prosedurunun aradan qaldırılması, onların yalnız elektron üsulla təqdim olunması ilə bağlı müddəalar əks olunmuşdur. Layihəyə əsasən dövlət reyestrindən çıxarışlar elektron imza ilə təsdiqlənməklə, hüquq sahibinin istəyindən asılı olaraq “Elektron hökumət” portalında yerləşdiriləcək və ya digər elektron üsulla hüquq sahibinə təqdim olunacaqdır. Millət vəkilərindən bu qanun layihəsinə də səs vermələrini xahiş edərdim.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Başqa təklif yoxdursa, xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.51 dəq.)
Lehinə	98
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	98
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

Növbəti 16-cı məsələ. “Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni haqqında 1992-ci il 19 yanvar tarixli 460 nömrəli Konstitusiyaya Qanununun ləğvi barədə” Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi. Buyursun Əli Hüseynli.

Ə.Hüseynli. Cənab Sədr, icazə versəniz, həm 16-cı, həm də 17-ci məsələləri məruzə edərdim. Bilirsiniz ki, keçən payız sessiyasında Milli Məclisin Aparatı və bizim komitə tərəfindən “Dövlət himni haqqında” və “Dövlət gerbi haqqında” qanunlar işlənib hazırlandı, təqdim edildi və geniş müzakirə olundu. Bu həm bizim 1995-ci il Konstitusiyasının, həm də “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Qanunun tələbi idi. Faktiki olaraq bizim gerb və himn haqqında yeni qanunlarımız var. Buna görə də 1992-ci və 1993-cü ildəki müvafiq qanunların qüvvədən düşməsi ilə bağlı layihə təklif olunub. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Əli müəllim, 17-ci məsələ Konstitusiyaya Qanunu sayılır, elə deyilmi? İndi xahiş edirəm, 16-cı məsələyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.53 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Çox sağ olun, qəbul edildi.

17-ci məsələyə xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.54 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edilmədi	

Xahiş edirəm, zalda oturmusunuz, səs vermirsiniz, belə olmaz axı. Konstitusiya qanunudur. Ən aşağısı 95 səs lazımdır. Xahiş edirəm, bir az diqqətli olun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.55 dəq.)
Lehinə	100
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Sağ olun, qəbul edildi.

Gündəliyin 18-ci məsələsi. “Azərbaycan Respublikasında dövlət daktiloskopik və genom qeydiyyatı haqqında” Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə. Buyursun Əli Hüseynli.

Ə.Hüseynli. Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, “Vətəndaşın şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında” Qanunun tələblərinə görə indi şəxsiyyət vəsiqəsinə yerləşdirilən xüsusi çipə həmçinin əl, barmaq izləri də əlavə edilmişdir. Məhz buna görə də bu layihədə vətəndaşların məcburi daktiloskopik qeydiyyattan keçirilməsi nəzərdə tutulur. Səs verilməsini xahiş edirəm.

*Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi Sədrinin
birinci müavini Ziyafət Əsgərov sədrlik edir*

Sədrlik edən. Buyurun, xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.56 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, sağ olun.

Növbəti məsələ İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli Ziyafət müəllim, bilirsiniz ki, İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 38-ci maddəsi müddətin keçməsi ilə bağlı inzibati məsuliyyətdən azad etmə məsələlərini həll edir və təqdim olunmuş layihə 38.1-ci maddədə 3 ay müddətin ən gec bir ilə qədər uzadılması məsələsini həll edir. Səs verilməsini xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Təklif var, səsə qoyulsun. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.57 dəq.)
Lehinə	93
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, sağ olun.

Növbəti məsələ. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi. Ziyad müəllim, buyurun.

Z.Səmədzadə. Hörmətli Ziyafət müəllim, hörmətli millət vəkilləri. Hörmətli Əli müəllim qanun layihəsi barədə kifayət qədər məlumat verdi. “Dövlət rüsumu haqqında” Qanuna yeni 33.6-cı maddə əlavə edilir. Könüllü dövlət daktiloskopik və genom qeydiyyatının aparılmasına görə dövlət rüsumunun dərəcələri müəyyən edilir. Könüllü dövlət daktiloskopik qeydiyyatının aparılmasına görə 20 manat, könüllü dövlət genom qeydiyyatının aparılmasına görə 250 manat dövlət rüsumu müəyyən edilir. Millət vəkillərindən bu qanun layihəsinə də səs vermələrini xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Buyurun, xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.59 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, sağ olun.

Növbəti 4 məsələ – 21-ci, 22-ci, 23-cü və 24-cü məsələlər eyni xarakterli məsələlərdir. 21-ci məsələ. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Cəzaların İcrası Məcəlləsində dəyişiklik edil-

məsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi. Digər qanun layihələri də eyni xarakterli məsələlərdir. İsa müəllim, buyurun.

İ.Həbibbəyli. 25-ci məsələyə qədər hamısı barədə birlikdə məlumat verim. Gündəliyə daxil olan 21-ci, 22-ci, 23-cü və 24-cü məsələlərdə təklif olunan dəyişikliklər 2018-ci il iyunun 12-də “Təhsil haqqında” Qanunda edilmiş dəyişikliklərdən sonra təkmilləşmiş Təhsil qanununa və “Peşə təhsili haqqında” Qanuna uyğunlaşdırma xarakteri daşıyır.

Burada “ilk peşə ixtisası” sözü “peşə təhsili” sözü ilə əvəz olunur, məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin adları sadalanır, bunların ümumiləşdirilmiş şəkildə “məktəbəqədər təhsil müəssisələri” ifadəsi ilə əvəz olunması fikri ifadə olunur. “Adyunktura” sözünün müxtəlif qanunların mətninə əlavə olunması zəruri hallarda təkrar edilir. Bunlar zəruri hallarda təklif olunub və tamamilə məqsəddə uyğundur. Bunları maddə-maddə oxumağı məqsəddə uyğun hesab etmirəm. Sadəcə olaraq, burada “Məktəbəqədər təhsil haqqında” Qanuna bəzi əlavə və düzəlişlər var ki, onları sizin nəzərinizə çatdırıram.

Nəzərdə tutulur ki, “Məktəbəqədər təhsil haqqında” Qanunda yenə də “Təhsil haqqında” Qanuna uyğunlaşdırmaq baxımından tədris ili ilə əlaqədar olan maddəyə “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq” sözləri əlavə olunsun. İkincisi, “Məktəbəqədər təhsil haqqında” Qanuna məktəbəqədər təhsil məktəblərində də psixoloji xidmətin təşkil olunmasının nəzərdə tutulması ilə bağlı müddəanın əlavə edilməsi təklif olunur ki, bu da tamamilə məntiqli və əhəmiyyətlidir. Nəhayət, təsisçisi əcnəbi vətəndaşlar, yaxud vətəndaşlığı olmayan şəxslər olan məktəbəqədər təhsil

müəssisələrində işçilərin say həddinin balansı ilə bağlı maddə təklif olunur ki, bu da Azərbaycan reallığına uyğundur. Mən səs verməyə çağırıram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, İsa müəllim. Əgər başqa çığış etmək istəyən yoxdursa, xahiş edirəm, 21-ci məsələyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.02 dəq.)
Lehinə	89
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	90
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, sağ olun.

22-ci məsələ. “Şəhid adının əbədiləşdirilməsi və şəhid ailələrinə edilən güzəştlər haqqında”, “Çernobıl qəzasının ləğvində iştirak etmiş və həmin qəza nəticəsində zərər çəkmiş vətəndaşların statusu və sosial müdafiəsi haqqında”, “Həmkarlar ittifaqları haqqında”, “Dövlət əmlakının özəlləşdirilməsi haqqında”, “Sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin təhsili (xüsusi təhsil) haqqında”, “Dövlət rüsumu haqqında”, “Mühasibat uçotu haqqında”, “Ədliyyə orqanlarında qulluq keçmə haqqında”, “Bədən tərbiyəsi və idman haqqında”, “Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında”, “Lisenzialar və icazələr haqqında” və “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi səsə qoyulur. Hörmətli İsa müəllim də qeyd etdiyi kimi, bu qanun layihələrinin hamısı uyğunlaşdırma xarakterini daşıyır. Ona görə, xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.03 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, sağ olun.

Növbəti məsələ “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Bu da həmin qəbildən olan dəyişiklikdir. Buyurun, xahiş edirəm, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.04 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	3
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, sağ olun.

Bu paketə daxil olan axırıncı, 24-cü məsələ. “Peşə təhsili haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi. Münasibət bildirin, xahiş edirəm.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.04 dəq.)
Lehinə	87
Əleyhinə	2
Bitərəf	0
Səs vermədi	0

Qəbul edildi, sağ olun.

Bugünkü gündəliyimizin sonuncu məsələsi “Mediasiya haqqında” Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədədir. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, qeyd etmək istəyirəm ki, son illərdə həyata keçirilən əhatəli iqtisadi islahatlar, təbii, hüquq islahatları ilə də müşayiət olunur. İlk növbədə həmin islahatları reallaşdırmağa imkan verən həm də normativ hüquqi aktlar, yeni qanunvericilik bazasıdır. Xatırlayırınsınızsa, cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi ilə bağlı cənab Prezidentin 2017-ci il 10 fevral tarixli sərəncamında da iqtisadi fəaliyyət sahəsində cinayətlərin dekriminallaşdırılması məsələsi qeyd edilirdi və bir sıra hallarda cinayətlərin dekriminallaşdırılması zərərçəkmiş şəxslərlə barışmaq və ziyanı ödəmək şərti ilə cinayət məsuliyyətindən azad etməni nəzərdə tuturdu. Belə dəyişikliklər mahiyyətinə görə mübahisələrin məhkəmədənkənar həllini nəzərdə tutan mexanizm kimi artıq qanunvericilikdə öz əksini tapdı. Məhz bu gün sizin diqqətinizə təqdim olunan Mediasiya haqqında qanun layihəsi də öz mahiyyətinə görə bu cür islahatçı səmənlərdəndir.

Qanun layihəsi mülki işlər üzrə və iqtisadi mübahisələrin, o cümlədən ailə, əmək və inzibati hüquq münasibətlərindən irəli gələn mübahisələrin məhkəmədənkənar alternativ həllinin mediatorun, yəni vasitəçinin köməyi ilə həyata keçirilməsini tənzimləyir. Bir çox xarici ölkələrdə bu təcrübə var və onun üstünlüyü artıq özünü göstərmişdir. Aparılan təhlillər göstərir ki, bu üsullardan məhz

mediasiya inkişaf etmiş dövlətlərin praktikasında daha uğurla tətbiq olunur.

Eyni zamanda, qanun layihəsini zəruri edən iki digər əsası da qeyd etmək istəyirəm. Belə ki, cənab Prezidentin 2016-cı il 6 dekabr tarixli fərmanında, Strateji Yol Xəritəsinin tədbirlər planında Mediasiya haqqında qanun layihəsinin hazırlanması nəzərdə tutulmuşdur. Eyni zamanda, sahibkarlıq fəaliyyətinin həyata keçirilməsinin əlçatanlığını 10 indikator əsasında qiymətləndirən Dünya Bankının “Doing Business” layihəsinin 2019-cu il hesabatında Azərbaycan dünyanın 10 ən islahatçı dövləti siyahısına daxil edilmişdir. Dünyanın ən çox islahat aparan ölkəsi elan olunmasına baxmayaraq, mediasiya üçün zəruri hüquqi mexanizmin mövcud olmaması səbəbindən, təəssüf ki, dövlətimizin bu qiymətləndirmədə hələ də yeri mövcud deyildi. Bu gün məhz Mediasiya haqqında qanunun qəbulu həm də bizim beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq baxımından da xüsusi əhəmiyyət kəsb edir və hörmətli həmkarlarımdan bu vacib məsələni nəzərə almalarını xahiş edirəm.

Təqdim edilən qanun layihəsi 5 fəsil, 39 maddədən ibarətdir. Layihə mediasiyanın təşkili sahəsində ictimai münasibətləri tənzimləyir, mediasiyanın məqsədlərini, prinsiplərini, həyata keçirilməsi qaydalarını və mediatorların statusunu müəyyən edir. Bu qanun layihəsinin qəbul olunması, sözsüz ki, ilk növbədə məhkəmələrin iş yükünün azaldılmasında əhəmiyyətli rol oynayacaqdır. Eyni zamanda, mediasiya tərəflərin daha az vaxtını və enerjisini sərf etməklə mübahisənin həllinə imkan verəcək. Həmçinin vətəndaşların mediator fəaliyyətinə cəlb edilməsi yeni hüquqi şəxslərin yaradılmasına və beləliklə, yeni iş yerlərinin, fəaliyyət növünün yaradılmasına da kömək göstərəcəkdir.

Bu institutun işləməsindən ötrü vacib bir məsələ qanun layihəsinin 28-ci maddəsində öz əksini tapmışdır. Söhbət ilkin məcburi mediasiyadan gedir. Belə ki, qanun layihəsində qeyd olunur ki, iqtisadi mübahisələr, həmçinin ailə və əmək münasibətlərindən irəli gələn mübahisələr üzrə məhkəməyə müraciət etməmişdən əvvəl tərəflər ilkin mediasiya sessiyasında iştirak etməlidirlər. Yəni məhkəməyə müraciətdən öncə mediasiya institutunun məcburiliyi, təbii ki, mediasiya institutunun inkişafına rəvac verəcəkdir. Eyni zamanda, təbii ki, vətəndaşların konstitusion hüququ, məhkəmələrə müraciət hüququ da qorunub saxlanılıb, növbəti mərhələdə onlar məhkəməyə müraciət edə bilərlər.

Qeyd etmək istəyirəm ki, layihənin komitədə işçi qrupunun üzvlərinin iştirakı ilə geniş müzakirəsi keçirilmişdir. Hörmətli millət vəkillərinin bir sıra təklifləri nəzərə alınmışdır. Dil, üslub baxımından da qanun layihəsi qanunvericilik təşəbbüsü subyekti ilə razılaşdırılaraq təkmilləşdirilmişdir.

Vacib bir məsələ üzərində dayanmaq istəyirəm. Qanunvericilik təşəbbüsünün subyekti tərəfindən Milli Məclisə təqdim edilən layihənin ilkin variantında cinayət və inzibati xətalər haqqında işlərdən irəli gələn mübahisələr üzrə mediasiyanın tətbiq edilməsinin bu layihədən çıxarılması ilə bağlı təklif irəli sürülmüşdür. Bu məsələ hüquq ictimaiyyəti və hüquqşünaslar tərəfindən təklif olunmuşdur. Qanunvericilik təşəbbüsü subyektinin razılığı ilə 31-ci maddə bu layihədən çıxarılmış sayılır. Eyni zamanda, qeyd etmək istəyirəm ki, mediasiya modelinin inkişaf etməsi, sözsüz ki, ölkədə iqtisadi islahatlara da öz töhfəsini verəcəkdir. Qanunun qüvvəyə minməsi ilə bağlı da xüsusi bir müddəə vardır. Belə ki, bu qanun layihəsinin qeyd etdiyim 28-ci və 29-cu maddələri 2020-ci ilin iyul

ayının 1-dən qüvvəyə minəcəkdir.

Hörmətli millət vəkilləri, qanun layihəsinin qəbul olunacağı təqdirdə növbəti mərhələdə, bir neçə ay ərzində bizim digər prosessual qanunvericilikdə dəyişiklik etməyimiz nəzərdə tutulmalıdır. Amma bununla yanaşı, bir daha qanun layihəsinin qəbulunun bizim beynəlxalq münasibətlərimiz, əməkdaşlığımız baxımından əhəmiyyətli olduğunu nəzərə alaraq, qanun layihəsinə bir oxunuşda səs verməyinizi xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Əli müəllim. Qanun layihəsinin müzakirəsinə başlayırıq. Elmira Axundova.

E.Axundova. Çox sağ olun. Hörmətli sədarət, hörmətli millət vəkilləri! Bu gün bizə təqdim olunan “Mediasiya haqqında” Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsinə mən çox əhəmiyyətli hesab edirəm. Çünki bu qanun cəmiyyətimizə, demək olar ki, inqilabi dəyişikliklər gətirir və tərəflər arasında yaranan mübahisələrin həlli təcrübəsini köklü şəkildə dəyişir. Yəni məhkəmə orqanlarından əlavə respublikamızda əmək, iqtisadi, ailə və digər növ mübahisələrin həlli üçün alternativ qurumlar yaradılır. Onlar mediatorlar və mediasiya təşkilatlarıdır.

Əlbəttə, bu alternativ qurum, Əli müəllim demişkən, məhkəmələrin işini xeyli asanlaşdıracaqdır. Çünki biz bilirik ki, çox vaxt məhkəmə prosesləri hakimlərin həddindən artıq yüklü olması ucbatından aylarla, hətta illərlə uzanır. Ən sadə mübahisə predmeti üçün də belədir. Bu qanunda ən yaxşı cəhət odur ki, mediasiya süründürməçiliyə son qoyacaq, çünki qanunda qeyd olunur, prosesin müddəti 1 aydır və o tərəflərin razılığı ilə 1 aya qədər də uzadıla bilər. Ümumilikdə isə mediasiya prosesi 2 ay müddətinə bitməlidir. Digər yaxşı cəhətlərdən biri də odur ki, burada iştirak könüllüdür, yəni tərəflər ilkin mediasiya

prosesində iştirak edir, onlara aydın olmayan hər şey izah edilir. Əgər hər hansı bir insana bu proses aydın deyil, nəyisə anlamır, köhnə mentalitetlidir, ahıl insandır və məhkəməyə daha çox inanırsa, o zaman həmin şəxs mediasiyadan imtina edə və məhkəməyə üz tuta bilər.

Bu qanunun pozitiv məqamlarından biri də odur ki, vaxtı ilə məhkəmələrdə nümayəndə kimi iştirak etmiş yüzlərlə, bəlkə də minlərlə təcrübəli insanlar mediator kimi özlərinə iş tapacaqlar. Beləliklə, biz bu və ya digər formada daha mütərəqqi formada nümayəndəlik institutunu da yenidən təşkil etmiş oluruq. Bilirik ki, mediasiya Rusiyada, bir sıra Avropa ölkələrində geniş vüsət alıb. Hətta bir statistikanı nəzərinizə çatdırım. 2006-cı ildə Ukraynanın Vəkillər Kollegiyasının məlumatına görə, mülki, iqtisadi və inzibati mübahisələrin 80 faizi mediasiya vasitəsi ilə öz həllini tapmışdır. Lakin nisbətən konservativ mentalitetimizi nəzərə alaraq, düşünürəm ki, Azərbaycanda ilk vaxtlar bu proses heç də asan getməyəcək. Ona görə ilkin olaraq mediasiya institutuna cəmiyyəti inandırmaq üçün əhali arasında çox geniş iş aparmaq lazımdır. Bir də, mediator ordusu hazırlanmalı, onlar xüsusi kurslarda oxumalıdır, sertifikatlara yiyələnmişdirlər və mediasiya proseslərinin aparılması üçün bütün rayonlarda xüsusi yerlər ayrılmalıdır, Mediasiya Şurası yaradılmalıdır və sair.

Mən düşünürəm ki, bu proses üçün müəyyən zaman lazım olduğundan burada qeyd olunan 1 il müddət azdır. Buna görə də hesab edirəm ki, bu layihədə, əvvəla, qanunun qüvvəyə minməsinin dəqiq tarixi göstərməli və ən azından onun həyata keçirilməsi üçün 1 il yox, 2 il müddət ayrılmalıdır. Yəni Mediasiya haqqında qanunun tam qüvvəyə minməsi 2021-ci il üçün nəzərdə tutulsa, daha məqsədəuyğun olardı.

Bundan əlavə, mənim qanun layihəsinin müəlliflərinə 2 sualım da var. Birinci sual odur ki, mediasiya institutu ilk öncə necə maliyyələşəcək? Yəni dövlət bu alternativ sistemə vəsait yönəldəcəkmi, yoxsa mediasiya təşkilatları özünümaliyyələşdirmə prinsipi ilə fəaliyyət göstərəcək?

İkinci sualım isə ondan ibarətdir ki, bu prosesin həyata keçirilməsi hansı quruma həvalə ediləcək və onun nəzarətində olacaq? Fikrimcə, bunun üçün ən yaxşı qurum Vəkillər Kollegiyası ola bilər. Mən təklif edərdim ki, bu iş məhz Vəkillər Kollegiyasına həvalə edilsin. Çünki layihədən görüldüyü kimi, professional vəkillər də mediator rolunu icra edə bilərlər. Düzdür, bunların əsas nəzarət və tənzimləyici orqanı Mediasiya Şurası olacaq. Bununla belə, ilkin mərhələdə bu prosesi düzgün yönəltmək üçün Vəkillər Kollegiyası və onun rəhbərliyi mütləq bu işə girişməlidir. Ələlxüsus ona görə ki, bizim Vəkillər Kollegiyası çox böyük islahatlar yolu keçərək son zamanlar peşəkar quruma çevrilmişdir. Bu quruma çox savadlı, təcrübəli və iradəli bir şəxs rəhbərlik edir.

Mən qanun layihəsini birinci oxunuş üçün konseptual baxımdan qənaətbəxş hesab edirəm, onun lehinə səs verəcəyəm və xahiş edirəm ki, mənim suallarına aydınlıq gətirəsiniz. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Qüdrət Həsənquliyev.

Q.Həsənquliyev. Təşəkkür edirəm, Ziyafət müəllim. Hörmətli millət vəkilləri, media nümayəndələri! Doğrudan da, Mediasiya haqqında qanun əhəmiyyətli bir qanundur və mən bu layihəyə səs verəcəyəm. Amma bizim komitədə bu qanun layihəsi müzakirə olunarkən də mən bəzi məsələlərə öz iradlarımı bildirmişdim. Mənə deyilmişdi ki, bəzi məsələlər nəzərə alınacaq, amma indi qanun layihəsi ilə tanış olanda bəlli olur ki, o məsələlər öz həllini

tapmayıb. Söhbət nələrdən gedir?

Birincisi, burada biz qanunun 3-cü maddəsində qeyd edirik ki, “iqtisadi mübahisələr, həmçinin ailə və əmək münasibətlərindən irəli gələn mübahisələr üzrə bu qanunun 28-ci və 29-cu maddələrinə uyğun olaraq məhkəməyə müraciət etməmişdən əvvəl ilkin mediasiya sessiyasında iştirak tələb olunur”. Yəni tərəflər məhkəməyə müraciət etməmişdən öncə mütləq mediasiyada iştirak etməlidir. Bu bir zəruri, vacib tələb kimi qanunvericilikdə nəzərdə tutulur. Ona görə də belə olduğu halda, sözsüz ki, burada mediasiya xərcləri ilə bağlı məsələyə aydınlıq gətirilməlidir. Ona görə ki, qanunun 3.4-cü maddəsində qeyd olunur ki, yalnız tərəflərdən biri məhkəməyə müraciət etdikdə dövlət rüsumundan azad olunması məsələsinə baxılacaq. “Dövlət rüsumu haqqında” Qanunda bu öz əksini tapacaq ki, həmin şəxslər rüsumdan azaddırlar. Amma burada, qanunun 37.1.2-ci maddəsində qeyd olunur ki, misal üçün deyirəm, mediasiya prosesi pulludur, özü də onu tərəflər ödəyir və bu xərclər onlar arasında bərabər bölünür. Mediasiya xərcləri də təkcə rüsumdan ibarət deyil. Düzdür, dövlət tərəfindən ilkin baxış üçün müəyyən olunmuş rüsum ödənilir. Amma bu, xərclərin sırasına məsələn, mübahisə yerinə getmək, yaşayış xərcləri, yemək xərcləri daxildir. Vəkil tutulubsa, tərəflər, sözsüz ki, vəkillərə pul ödəyirlər. Yəni bu, mediasiya xərcləri kifayət qədər genişdir. Sonradan məhkəməyə müraciət olunanda bu xərclər kim tərəfindən ödəniləcək? Tutaq ki, rüsum bəlli oldu, amma digərləri ilə bağlı məsələlər açıq qalır.

İkincisi, burada ən mühüm məsələ, hesab edirəm ki, “Mediatora dair tələblər” adlı 10-cu maddədir. Burada hörmətli Elmira xanım söylədi, bəzi ölkələrdə, doğrudan da, bu, məhkəmə yükünü xeyli dərəcədə azaldır. Əgər biz,

doğrudan da, formal olaraq yaratmırıqsa, yəni istəyiriksə, bizdə məhkəmə işlərinin sayı azalsın, o halda elə etməliyik ki, mediatorlar bir vasitəçi kimi ağsaqqallıq edib hansısa barışa nail ola bilsinlər. Amma tələblər nədən ibarətdir? Ali təhsilli, 25 yaşı tamam olmalıdır, ən azı 3 illik iş stajına malik olmalıdır. Belə götürək, 25 yaşında şəxs və bunun hüququ təhsili də yoxdursa, bu, tərəflər arasında necə vasitəçilik edə bilər? Biz bilirik ki, tərəflərin hüquq və vəzifələri qanunvericilik qaydasında təsbit olunur. Yəni birinci olaraq mediator tərəflərin hüquq və vəzifələrini bilməlidir. Qanunda tələb olunur ki, mediasiya prosesinə qədər o tərəflərlə ayrılıqda görüşə bilər, qanunvericiliyi onlara izah edə bilər. Əgər bu, özü qanunvericiliyi bilmirsə, onu tərəflərə necə izah edə bilər?

Kimsə deyə bilər ki, bəzi ölkələrin təcrübəsində, əlbəttə, andlı iclasçılar institutu var. Orada bəzi mülki işlərdə andlı iclasçılar hüquqşünas olmasa da, tərəflərdən hansının haqlı olub-olmaması barədə qərar qəbul edirlər, yaxud təqsirlilik məsələsini müəyyənləşdirirlər. Amma andlı iclasçılarla bağlı məhkəmə prosesində şəxsən iştirak etmiş bir şəxs kimi deyirəm ki, proses başlamamışdan öncə hakim ilk növbədə andlı iclasçılara məsələnin mahiyyətini, qanunvericiliyin tələblərini izah edir, ondan sonra çəkişmə prosesi başlayır və hər bir tərəf öz arqumentlərini ortaya qoyur. Andlı iclasçılar da qulaq asırlar və müəyyənləşdirirlər ki, tərəflərdən hansı haqlıdır və bununla bağlı özlərinin qərarlarını qəbul edirlər. Ona görə də mən hesab edirəm, əgər istəmiriksə ki, bu formal xarakter daşsın, onda mütləq və mütləq mediatorların hüquqşünas olması tələb edilməli və bunların müəyyən hüquqi təcrübəsinin olması da nəzərdə tutulmalıdır. Məsələn, keçmiş hakimlər, keçmiş vəkillər, yaxud hüquq

mühafizə orqanlarında işləmiş şəxslər, hesab edirəm ki, mediator olmalıdırlar. Əks halda biz vətəndaşların üzərinə yalnız kimlər üçün iş yeri açmaq üçün əlavə yük qoyacağıq, kimlərsə mediator olacaq. Vətəndaşı da məcbur edəcəyik ki, sən get məhkəməyə qədər bu mediatora pul ödə, müəyyən xərc çək və mediator baxandan sonra gəlib təzədən məhkəməyə müraciət elə, sonda da heç bir nəticə olmayacaq.

Burada iqtisadi məsələlərlə bağlı elə çətin problemlər, çəkişmələr var ki, o məsələlərlə bağlı bəzi hallarda bizdə, mülki qanunvericilikdə hətta qanunlardan yox, qanunun analogiyasından, məhkəmə presedentindən istifadə olunur, yəni qanunvericiliyin tələbləri budur. Hüquqşünasların çoxu bir çox hallarda məhkəmə presedentini bilmir, heç hakimlərin bir çoxu bilmir. Mediator bundan necə istifadə edəcək və tərəflərə tövsiyə verəcək ki, siz gəlin bu məsələdə barışın, sən haqlısan, yoxsa sən haqsızsan. Ona görə də bunun formal olmaması üçün, hesab edirəm ki, mediatora aid tələblər köklü şəkildə dəyişməlidir. Yəni mediatorla bağlı xərclərə və tələblərə müəyyən dəyişikliklər edilərsə, hesab edirəm ki, bu qanun çox normal qanundur və biz onu qəbul edə bilərik.

Burada mentalitətdən danışıldı. Tarix boyu Azərbaycanda belə olub, nüfuzlu din xadimləri, el ağsaqqalları bir hadisə olanda, mübahisələr yarananda vasitəçilik ediblər. Hamımız öz xalqımızın adət-ənənələrini bilirik. Bir dəfə görmüşük ki, 25 yaşında bir gənc gəlsin iki tərəf arasında ağsaqqallıq eləsin, məsləhət eləsin, tərəfləri barışdırsın? Burada oturanlardan hansı belə bir hal ilə rastlaşıb? Sözsüz ki, heç kim. Ona görə də mentalitet, həqiqətən də, nəzərə alınmalıdır və yaş həddi 25 deyil, ən azı 30-a qaldırılmalıdır. Xüsusən də ona görə ki, hakimlərlə bağlı

biz tələb edirik ki, minimum 30 yaşı olsun. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Qənirə Paşayeva.

Q.Paşayeva. Çox hörmətli Ziyafət müəllim, hörmətli həmkarlar. Mən də bu qanun layihəsinə səs verəcəyəm, çünki hesab edirik, çox əhəmiyyətli və cəmiyyətimiz üçün vacib bir qanun layihəsidir. Özəlliklə bölgələrimizdə bu gün vəkillərin çatışmazlığından əziyyət çəkdiyimiz bir zamanlarda bu institutun formalaşmasının müsbət təsirlər göstərəcəyinə inanırıq. Nəzərə alsaq ki, bu gün məhkəməyə müraciətlər içərisində ailə münasibətlərindən irəli gələn mübahisələr kifayət qədər böyük yer tutur, bu məsələlərin məhkəmələrə daşınması bəzi hallarda gərginlikləri azaltmır, daha da artırır, mediasiya institutunun formalaşmasının çox böyük əhəmiyyəti olacağına inanırıq. Amma mən də Qüdrət müəllimin burada vurğuladığı narahatlıqları paylaşmaq istəyirəm. Çünki ən vacib məsələ ondan ibarətdir ki, ilk mərhələdə insanlarımızda bu instituta, bu quruma obyektiv münasibətin formalaşması üçün gərək elə addımlar olsun ki, ortaya hər hansı ciddi problemlər çıxarsa, insanlar arasında bu instituta qarşı bir ümitsizlik, inamsızlıq yarana bilərsə, o zaman biz istədiyimiz nəticəni əldə edə bilmərik. Ona görə də mediasiya xərcləri ilə bağlı məsələlərə mən də, düşünürəm ki, bir az da diqqət yetirsək və bu ilk mərhələdə, ən azı cəmiyyətdə bu instituta inamın formalaşmasına qədər xərclərin kifayət qədər böyük hissəsinin dövlətin üzərinə düşməsində fayda ola bilər.

Bir də mediatorla bağlı tələblər məsələsi. Təbii ki, bu çox vacib məsələdir. Ən azı bu vəzifəni daşıyacaq insanların bu keyfiyyətlərə, bu işi görmək gücünə sahib olması ilə bağlı tələblərə ciddi diqqət yetirməliyik. Yoxsa sabah, ilk mərhələdə insanlarda inamsızlıq yaranmağa başlasa,

gələcəkdə bu inamı gücləndirmək üçün nə qədər addımlar atırsınız, atın, yetərli olmaya bilər. Ona görə bu, çox vacib bir məsələdir. Mən səs verəcəyəm. İnanıram ki, qısa zamanda bunun qəbulu ölkəmiz üçün çox faydalı olacaq. Amma mediatorlar kim olsun, bununla bağlı tələblər məsələsinə və mediasiya ilə bağlı, o müraciət ilə bağlı xərclər məsələsinə bir az daha diqqətli yanaşmağımız lazımdır ki, bu instituta inam daha da güclü olsun.

Çox hörmətli Ziyafət müəllim, bir məsələ ilə bağlı mən Sizdən icazə istəyirəm. Çünki indi vurğulayacağım məsələnin birbaşa bu məsələyə aidiyyəti yoxdur, amma cari məsələlərin müzakirəsi olmadığı üçün ailələrin, valideynlərin bir önəmli müraciəti var ki, onlar bu məsələnin parlamentdə səsənməsini istəyirlər. Mən xahiş edəcəyəm, qısa bir zaman içində, bu məsələ ilə bağlı da parlamentdən dəstək istəyirlər, bu məsələyə baxılmasına çalışaq.

Söhbət 18 yaşına çatmamış uşaqlara enerji deyəkmi, energetik deyəkmi, bu cür içkilərin satılması ilə bağlıdır. Ölkəmizin Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi 18 yaşına çatmayan uşaqların bunları içməsinin tövsiyə edilməməsi ilə bağlı bir SOS çalıb. Ombudsman parlamentdəki illik hesabatında bunun yasaqlanması məsələsini də qaldırmışdı. 18 yaşına çatmayan uşaqlara bu içkilərin satılması uşaqlarımıza, böyüyən nəslimizə, genofondumuza çox ciddi zərər vurur. Bunu mütəxəssislər, bu sahədə geniş bilikləri olanlar vurğulayır. Yəni, sadəcə, asılılıq yaratmaq deyil. Asılılıq yaratmaq çox ciddi bir problemdir. Amma bunun ciddi zərərli təsirləri də var. Üçüncüsü, ailələr narazılır edirlər ki, hamı deyir, uşaqlarınıza nəzarət edin. Necə nəzarət edək? Məktəbə göndəririk, məktəblərin hamısının ətrafında uşaqlara bu içkilər rahat-rahat satılır. Biz məktəbə göndəririk, məktəbdə fasilə var, bütün günü bunun

yanında dayana bilmərik axı. Ona görə, əgər mütəxəssislər, ölkənin bu sahəyə cavabdeh qurumu – Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi bu məsələdə eyni mövqedədirsə, bunu tövsiyə eləmirsə və ombudsman həmin ailələrdən, valideynlərdən gələn müraciəti parlamentə qədər gətirirsə, mən xahiş edirəm, ailələrin də müraciətini nəzərə alaraq, bu məsələlərə baxaq. 18 yaşına çatmayan uşaqlara bu içkilərin satışının qadağan edilməsi və bu qadağaya əməl etməyənlərin də cəzalandırılması mexanizmini həyata keçirək. Kimlər isə pul qazanacaq deyə, millətin övladlarını, gələcəyini belə narahatlıq altına almaq doğru deyil. Bu məsələyə baxılmasını mən çox xahiş edirəm.

İkinci məsələ. Bir-iki gün bundan öncə xaricdən qonaqlarımız var idi. 31 mart, azərbaycanlılara qarşı törədilən o dəhşətli soyqırımın ildönümü gəlir. Onlara bu barədə məlumatlar verirdik. Təbii ki, Xocalı soyqırımını ilə bağlı məlumatlar verirdik. Onlar dedilər ki, sizdə bu soyqırımları özündə əks etdirən bir muzey varmı, biz gedək, bununla daha geniş şəkildə tanış ola bilək. Təbii ki, biz Quba Soyqırımını Memorial Kompleksi barədə fikirlərimizi söylədik. Amma qonaqların əksəriyyəti Bakıya gəlir, turistlərin də əksəriyyəti Bakıdadır. Bakıda istər XX əsrin əvvəllərində, istərsə də Xocalıda xalqımıza qarşı törədilən soyqırımlarla bağlı bir muzeyin yaradılmasına çox ehtiyac var. Məsələn, bir neçə gün bundan öncə biz İstanbulda idik, Behbudxan Cavanşirin məzarını ziyarət edirdik. Qarabağ xanının nəticəsi, Azərbaycan Cümhuriyyətinin qurucularındandır. Daxili işlər naziri olub. Onu İstanbulda erməni Daşnaksütyun partiyasının terror təşkilatının üzvü Misak Torlakyan qətlə yetirib. Amma dünyada çoxları heç bu gerçəkliyi bilmir. Elə o muzeydə erməni terrorunun qurbanı olmuş cümhuriyyət xadimlərimizlə bağlı geniş

məlumatlar da əks olunmalıdır. Bu məsələdə müvafiq qurumlara bir çağırış səsləndirərək, demək istəyirik ki, ölkəmizə, paytaxtımıza gələn qonaqlara bu barədə danışıqda onların görmək istədiklərini, harada görə biləcəklərini dediklərində, Bakı şəhərində bir yer yoxdur ki, aparaq, onlara geniş məlumatlar verdirək. Necə ki yəhudilər Xolokost muzeyini geniş şəkildə qurublar, bizim də belə bir muzeyin qurulmasına ehtiyacımız var. Bu çağırışla müvafiq qurumlara səslənmək istədim. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Əflatun Amaşov.

Ə.Amaşov. Hörmətli Ziyafət müəllim, hörmətli həmkarlar, əziz media nümayəndələri. Mediasiya haqqında qanun layihəsini nəzərdən keçirdim. Ümumən, belə bir qanunun olması son dərəcə vacibdir. Əlavə, qanunvericiliyimiz zənginləşəcək, cəmiyyətdəki mübahisələrin qabaqcıl dünya təcrübəsinə əsasən həlli yollarını təkmilləşdirmiş olacağıq. Təcrübədə bəzən çox xırda mübahisələrin belə məhkəmələrə daşındığını görürük. Bu, məhkəmələrin yükünü artırır. Hesab edirəm ki, bu qanunun icrası bu yükü əhəmiyyətli dərəcədə azaldacaq.

Rəhbərlik etdiyim Mətbuat Şurası ilə kiçik müqayisə apardım. Danılmaz faktdır ki, Mətbuat Şurasının fəaliyyəti media ilə bağlı məhkəmə proseslərinin sayının ciddi azalmasına səbəb olub. Təsəvvür edin ki, Şuraya il ərzində ayrı-ayrı vətəndaşlardan daxil olan 700-ə yaxın şikayət məhkəmələrə ünvanlansa idi, nələr baş verərdi. Müzakirə etdiyimiz qanun layihəsinə əsasən yaradılacaq Mediasiya Şurasının da bu baxımdan əhəmiyyətli rol oynayacağına əminəm.

Əlbəttə, mediasiya özü Azərbaycan ictimaiyyəti üçün yenilikdir. Düşünürəm ki, bununla, ümumən qanunla bağlı ictimai müzakirələr təşkil edilməlidir. Cəmiyyət belə bir

institutun olmasından, faydasından daha çox xəbərdar olmalıdır.

Daha bir məqama da diqqət yetirmək istəyirəm. Layihə xeyli əhəmiyyətli hazırlanıb, orada mediasiya proseslərinin, demək olar, bütün cəhətləri nəzərə alınıb. Qanun imkan verəcək ki, mediasiya həyatımızın ən müxtəlif sahələrindəki mübahisələrə nüfuz etsin, onların aradan qaldırılmasına kömək göstərsin. Amma bu institutu işlək şəkə gətirmək istəyiriksə, ilk növbədə maliyyələşməsinə önəm verməliyik. Qanun layihəsinin yalnız 19-cu maddəsində qeyd edilir ki, Mediasiya Şurasının əmlakı üzvlük haqları, qrantlar, ianələr və qanunla qadağan olunmayan digər mənbələr hesabına formalaşır. Mətbuat Şurasının uzunmüddətli təcrübəsinə əsaslanıb deyə bilərəm ki, Mediasiya Şurasının ciddi maliyyə mənbəyi olmasa, ən azı ilk dövrlərdə fəaliyyətini geniş formada qurmaqda çətinlik çəkəcək. Ona görə də bir sıra ümumi təkliflər vermək istərdim.

Birincisi, əmlakın formalaşması yolları ilə qurumun maliyyələşməsi məsələsi ayrılıqda götürülməlidir. Yəni maliyyələşmə yolları ayrıca maddədə göstərilməlidir.

İkincisi, dövlət bu qanunun qəbulunda maraqlıdır. Demək, ictimai münasibətlərin tənzimlənməsində səmərəliliyi artırmaq istəyir. Maliyyələşmədə üzvlük haqları, qrantlar, ianələr və qanunda qadağan olunmayan digər mənbələrin olması yaxısıdır. Buna etirazım yoxdur. Ancaq daha yaxşı olar ki, Mediasia Şurasının fəaliyyətinin səmərəli qurulması üçün mütəmadi vəsait olsun. Bu da indiki şəraitdə yalnız dövlət vəsaiti ola bilər.

Sonda bir daha deyirəm ki, belə bir qurumun olması çox vacibdir. Heç şübhəsiz, faydalı nəticələr verəcək. Ancaq gəlin, elə edək ki, səmərəlilik maksimum dərəcədə təmin olunsun. Bunun üçün də Mediasiya Şurasının digər

mənbələr ilə yanaşı, dövlət büdcəsindən maliyyələşməsinin zəruriliyini bildirirəm. Mən bu qanun layihəsinə səs verəcəyəm və hamını da qanun layihəsinə səs verməyə çağırırım. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Azay Quliyev.

A.Quliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Ziyafət müəlim, dəyərli həmkarlar, hörmətli jurnalistlər. Mən də həmkarlarımı dəstəkləyirəm o baxımdan ki, müzakirəmizə təqdim olunan qanun layihəsi, həqiqətən də, çox mühüm bir təşəbbüsdür. Milli Məclisə cənab Prezident tərəfindən daxil olubdur. Eyni zamanda, burada hörmətli Əli müəllimin qeyd etdiyi kimi, bu qanun layihəsinə biz məhkəmə-hüquq islahatları çərçivəsində baxmalı və bu cür qiymətləndirməliyik.

Bu gün ölkəmizdə bu istiqamətdə aparılan islahatların, irəli sürülən təşəbbüslərin, əlbəttə ki, son məqsədi ondan ibarətdir ki, nəticədə vətəndaşlar mövcud mübahisələri daha ədalətli şəkildə həll etsinlər və bu mübahisələrin həlli nəticəsində vətəndaşların maraqları qorunsun, onlar razı qalsınlar. Ona görə də bugünkü qanun layihəsinin də mahiyyətinə baxsaq, görürük ki, əsas mahiyyət barışdırıcı bir missiyanın tətbiqidir. Bu hissənin tətbiqində, demək olar, bütün alətlər yerindədir və burada, əlbəttə ki, bizim həmkarlar da bir çox təkliflər verdilər, bunlar nəzərə alınmalıdır. Biz bu layihəni komitədə əsaslı müzakirə etdik. İndi nəzərə alsaq ki, birinci oxunuşdur, maddələr üzrə müfəssəl şəkildə təkliflər verməyə hələ ehtiyac yoxdur. Amma mən də istərdim, konseptual baxımdan bir neçə məqama hörmətli həmkarlarımla diqqətini cəlb eləyim.

Biz komitədə müzakirə etdik. Burada, əlbəttə, həmkarlarımla da qeyd elədi. Biz mütləq şəkildə mediasiya təşkilatının, Mediasiya Şurasının, mediatorun funksiyalarının

dəqiqləşməsinə baxmalıyıq. Həmin institutun işləməsi, fəaliyyətinin tam şəkildə təminatı üçün müvafiq bazanın yaradılmasına əmin olmalıyıq. Burada da qeyd olunubdur, xüsusilə maliyyə, maddi-texniki baza. Əlbəttə, bu çox mühüm məsələdir. Burada yaş ilə, ümumiyyətlə, bu qurumun hüquqi statusu ilə bağlı fikirlər səsləndi. Bunlar müəyyən mənada müzakirələrə açıq olmalıdır və hesab edirəm, ən optimal qərarlar qəbul edilməlidir. Əlbəttə, burada bəzi həmkarlarım müəyyən təcrübəyə istinad edirlər, bu da önəmlidir. Amma bu gün bilirsiniz ki, bu, əlbəttə, Azərbaycanda yeni bir təcrübə deyil.

Azərbaycanda həmişə barışdırıcı missiyanı yerinə yetirən ağsaqqallar, xüsusi icmalar, xüsusi nəfərlər və ilaxır nüfuzlu şəxslər olub. Bunu biz indi hüquq sisteminə gətiririk və bir az institutlaşdırırıq. O baxımdan da, əlbəttə ki, burada atacağımız addımlar çox dəqiq olmalıdır. Bütün addımlarımız mediasia institutunun oturuşmasına, ictimai etimada və inama sahib olmasına yönəlməlidir. Dünya təcrübəsinə baxanda görürük ki, ümumiyyətlə, mediasiya fəaliyyəti ayrı-ayrı ölkələrin mədəniyyətinin əsas elementinə çevrilibdir. Yəni mediasiya fəaliyyətini, onun qəbul etdiyi qərarları insanlar könüllü şəkildə qəbul edirlər və razılaşırlar. Ona görə də bu qanun layihəsində mediasiyanın bütövlükdə könüllü olması, hesab edirəm ki, çox mühüm bir maddədir.

28-ci və 29-cu maddələrdə məhkəməyə müraciət etməmişdən əvvəl mütləq mediasiya prosesinin keçirilməsi tələbi də var. Hesab edirəm, bu da mediasiya institutunun nüfuzunu və bütövlükdə funksionallığını artıran müddəalardır. Bundan çəkinmək lazım deyil, çünki biz hazırkı vəziyyətə baxsaq, görürük ki, məhz bu qəbildən olan mübahisələr məhkəmə işinin təxminən 50-60 faizini təşkil

edir. O baxımdan da, əlbəttə ki, biz 28-ci və 29-cu maddələrin qalmasını təmin etməliyik və könüllülük prinsipini təmin edən zaman da dediyim 3 əsas parametərə – mediator, mediasiya təşkilatı, Mediasiya Şurasının bir-biri ilə əlaqəsi və bir-birinə nəzarətin təmin olunmasına da tam şəkildə müvafiq hüquqi baza yaratmalıyıq. Ancaq bugünkü qanun layihəsində, hesab edirəm, bu istiqamətdə müəyyən boşluqlar var və boşluqlar aradan qaldırılmalıdır.

Biz mediasiya institutunun məhkəmələrdən fərqi olduğunu söyləyəndə xüsusi ilə o nəzərdə tutulmalıdır ki, məhkəmə institutundan fərqli olaraq, mediasiya təşkilatlarının baxdığı mübahisələrin nəticəsindən hər iki tərəf razı qalmalıdır. Yəni razılaşma, anlaşma əldə olunmalıdır. Bu razılaşma müqaviləsi mütləq şəkildə sonra da icraya yönəlməlidir. Amma məhkəmədə, bilirsiniz ki, məhkəmənin verdiyi qərardan bir tərəf narazı qalır, digər tərəfin hüququ təmin olunur. O baxımdan da məhkəməyə qədər bu prosesdə məhz ədalət prinsipini, vətəndaşların ümumi razıqalma prinsipini biz elə səviyyədə təmin etməliyik ki, sonrakı mərhələdə bu institut işləyə bilsin.

Burada, bayaq qeyd etdim, önəmli məsələlərin biri də odur ki, əldə olunan anlaşmanın icrasına sonradan nəzarət mexanizmi necə olacaq? Bu qanun layihəsində kifayət qədər əks olunmayıbdır. Buna da biz baxmalıyıq. Əlbəttə, burada həmkarlarımla razıyam ki, bəlkə biz bunun tətbiqi ilə bağlı müddəalara bir də baxaq. Onun müddətini bəlkə daha da uzadaq, qanunun bir neçə il müddətinə qüvvəyə minməsi məsələsinə baxaq. Çünki, doğrudan da, çox ciddi bir hazırlıq işinə ehtiyac var. Burada kadr bazası, bayaq qeyd etdiyim infrastrukturla bağlı məsələlər var, xüsusi ilə regionlarda bilirik ki, bizim ciddi problemlərimiz olacaq, mediasiya institutunun, mediasiya təşkilatının yerlərdə

qurulması ilə bağlı işlər asan olmayacaq. O baxımdan da, hesab edirəm, hazırlıq mərhələsinə böyük ehtiyac var. Əlbəttə ki, burada həm də maarifləndirmə işinə böyük ehtiyac var. Mən kiçik bir araşdırma apardım. Mediasiya təşkilatı haqqında ölkədə ədəbiyyat qıtlığı var. Bununla bağlı bir neçə epizodik ədəbiyyatı çıxsaq, elə bir ciddi araşdırma, bir maarifləndirmə işi demək olar ki, həyata keçirilməyib.

Nəhayət, sonda Əli müəllim ilə razılaşmışıq, yəqin ki, bu yaxınlarda biz bunun ictimai müzakirəsini də keçirməliyik. Çünki, doğrudan da, ictimaiyyətin ayrı-ayrı maraqlı təmsilçilərinin qanun layihəsinin ilk mərhələsində, birinci oxunuşdan sonra bu prosesə qoşulması, öz təkliflərini verməsi çox əhəmiyyətlidir. Əgər belə bir imkan olsa mən əminəm ki, qanun layihəsi daha da təkmil formada olacaq.

Bütövlükdə, mən əminəm ki, hər bir şəxs, həmkarlar bu qanun layihəsinin fəlsəfəsini anlayır və təbii, bu qanun layihəsinin Azərbaycan məhkəmə-hüquq sistemində, ümumiyyətlə, mübahisələrin həlli istiqamətində böyük rol oynayacağını qəbul edir. Biz də bu baxımdan dəstəkləyirik və düşünürəm ki, növbəti oxunuşda, əlbəttə, maddələr üzrə öz təkliflərimizi verəcəyik. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Sahib Alıyev.

S.Alıyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Ziyafət müəllim, dəyərli həmkarlar. Mənim fikrimcə, bizim müzakirə etdiyimiz bu qanun layihəsi ilk növbədə Prezident İlham Əliyevin sonuncu Novruz təbrikində anonsunu etdiyi məhkəmə-hüquq islahatının əhəmiyyətli bir parçasıdır. Eyni zamanda, cənab Prezidentin 2010-cu il fevralın 10-da cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi ilə bağlı verdiyi sərəncamın fəlsəfəsinə tam uyğundur.

Beynəlxalq əməkdaşlıq, təcrübə və qiymətləndirmə baxımından götürdükdə onu deməliyik ki, Anqlo-sakson hüquq sisteminin mövcud olduğu ölkələrdə hələ ötən əsrin 70-ci illərinin axırlarından, 80-ci illərinin əvvəllərindən mediasiya institutu tətbiq edilməyə başlayıb və özünü doğruldur. Bundan başqa, Böyük Britaniya və Finlandiya kimi ölkələrdə, məsələn, məhkəmə mediasiyası ilə yanaşı, polis mediasiyası da mövcuddur. Eyni zamanda, 2002-ci ilin iyununda BMT-nin komissiyalarının birində mediasiya məsələsi dəstəklənib, yəni beynəlxalq müstəvidə öz dəstəyini tapıbdır. Burada hörmətli Əli müəllim də vurğuladı, Dünya Bankı biznesin qiymətləndirilməsində məhz mediasiya amilinə də çox böyük diqqət yetirir. Siyasi və beynəlxalq tərəfinə toxunduq.

Qanunun ictimai və sosial əhəmiyyətinə gəldikdə, onu deməliyik ki, bu, bütövlükdə yeni bir hüquq mədəniyyətinin, – əgər nəzərə alsaq ki, qanun sadəcə, hüququ mühafizə institutlarını əhatə etmir, həm də əhalinin böyük bir hissəsini, ən azı çəkişmə və münaqişəyə cəlb edilən tərəfləri əhatə edir, formalaşmasını özündə ehtiva edir. O baxımdan da, təbii, mən həmkarlarımdan bəzi narahatlıqlarını bölüşürəm və təcrübə də göstərir ki, yetkin cəmiyyətlərdə mediasiya institutundan faydalanmanın faizi daha çoxdur, nəinki nisbətən yetkin olmayan, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə. Bütövlükdə Amerikanın təcrübəsi göstərir ki, bu ölkədə məhkəmə predmeti olan işlərin ancaq 5 faizi məhkəmələrə göndərilir, yerdə qalan 95 faizi mediasiya yolu ilə həll olunur. Amma bütövlükdə beynəlxalq statistika bu 30-40 faiz həndəvərindədir və ən maraqlısı budur ki, mediasiyada baxılan işlərin 85 faizi müsbət nəticələndir. Əgər nəzərə alsaq ki, ümumiyyətlə, bizim adət-ənənəmizdə də, – bu öncə də vurğulandı, – ümumiyyətlə, dini-

mizdə də mediasiya vasitəçilik institutunun köməyi ilə münaqişə və çəkişmənin yoluna qoyulması var, olubdur və fikirləşirəm, artıq bu, qanunvericilik şəklində təsbit edildikdən sonra təbii, özünü doğruldacaqdır. Amma bununla yanaşı, mən də həmkarlarımızın bəzi fikirlərini dəstəkləyirəm, mənə də elə gəlir ki, ən azı ilkin mərhələdə Mediasiya Şurasının maliyyələşməsi məsələsində dövlət dəstəyinə ehtiyac var.

Bir məsələ ilə bağlı öz fikrimi bildirmək istəyirəm. Burada hörmətli Əli müəllim qeyd etdi, 31-ci maddənin ləğvi məsələsi. Amma bununla bağlı demək istəyirəm ki, 1999-cu il sentyabrın 15-də Avropa Şurası Nazirlər Kabinetinin toplantısında məhz cinayət məsələlərinə də mediasiyada baxılması haqqında bir tövsiyə var və artıq bir çox ölkələrin təkcə Cinayət Məcəlləsində deyil, Cinayət-Prosessual Məcəlləsində də mediasiya norması öz əksini tapıbdir. Tutaq ki, Amerika Birləşmiş Ştatları, Böyük Britaniya, Almaniya, Fransa, Avstriya, Polşa, Belçika kimi Qərb dövlətləri ilə yanaşı, MDB-də də, Belarusda, Qazaxıstanda, Moldovada, Qırğızıstanda artıq cinayət məsələlərinə də mediasiyada baxılır və bu baxımdan, fikrimcə, onun ən uğurlu forması özünü məhz Qazaxıstanın təcrübəsində tapır.

Mediasiyanın ən önəmli tərəfindən biri də, fikrimcə, ondan ibrətdir ki, ümumiyyətlə, son zamanlar yaradılan bütün institutların işində bir şəffaflıq görürük. Mediasiya institutunun işindəki şəffaflıq istər-istəməz məhkəmələrə də müsbət mənada təsirsiz ötürməyəcək və bundan başqa, məhkəmələrin işi xeyli yüngülləşəcək. Həmişə burada da vurğulanır, məhkəmələrdə işlər çox olur və bu baxımdan bəzən, hətta elə də ağır olmayan bəzi işlər aylarla məhkəmələrdə qalır və bu bir tərəfdən də süründürməçiliyi ara-

dan götürür. Digər tərəfdən, insanların vəkillərə verdiyi böyük miqdarda xərcin azalmasına aparıb çıxarır və ən əhəmiyyətli isə odur ki, dövlətin özünün üzərindən müəyyən mənada iqtisadi yük götürülür. Çünki araşdırmalar göstərir ki, mediasiya tətbiq olunduğu ölkələrdə həbsxanalara göndərilənlərin sayına təqribən 50 faiz, boşanma hallarına isə 30 faiz təsir edir. Yəni bu rəqəmlər də bir daha onu ortaya qoyur ki, bu qanun Azərbaycanda nə qədər mümkündürsə, o dərəcədə tez qəbul edilməlidir. Sonda onu da vurğulamaq istəyirəm ki, qanunun dili olduqca anlaşılıqdır. Mən bu layihəyə səs verəcəyəm. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Aqiyə Naxçıvanlı.

A.Naxçıvanlı. Çox sağ olun, Ziyafət müəllim. Hörmətli millət vəkilləri, cənab Prezident tərəfindən parlamentə daxil olan Mediasiya haqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi cəmiyyətimiz üçün çox vacib sənəddir. Düşünürəm ki, istər mülki mübahisələrin həllində, istərsə də müəyyən istisnalar olmaqla, cinayət və inzibati xətalər üzrə işlərin həll olunmasında bu qanunun öz rolu olacaqdır. Bu qanun bir növ barışıq institutunu rəsmiləşdirəcək. Bilirsiniz ki, elə cənab Prezidentin qanunvericilik təşəbbüsü ilə cəza siyasətinin humanistləşdirilməsi ilə bağlı qanun da qəbul etmişik. Mən deyərdim ki, Mediasiya haqqında qanun layihəsi də bu qanunun davamıdır. Məqsəd milli adət-ənənələrimizə uyğun olaraq qanunvericilikdə də humanizm və barışıq prinsiplərinin təsbitidir. Bu qanun dünyanın əksər ölkələrində, Rusiyada 2010-cu ildə, Qazaxıstanda 2011-ci ildə, Latviyada 2014-cü ildə qəbul olunmuşdur. Fransa, Bolqaristan, Ukrayna, Belarus və digər dövlətlərdə qanun qəbul olunmuşdur və tətbiq edilir. Əlbəttə ki, qanunun mükəmməlliyi üçün bu dövlətlərin təcrübəsin-

dən də istifadə olunmalıdır. Bir sözlə, qanun layihəsi mütərəqqidir.

Qanunun 26-cı və 28-ci maddələrində ailə münasibətləri ilə bağlı mübahisələrin həlli ilə bağlı məsələlər nəzərdə tutulur. Layihədə qeyd edilir ki, ailə münasibətlərindən irəli gələn bir sıra məsələlər, nikahın davam etdirilməsi şərtləri, valideynlik hüquq və vəzifələrinin həyata keçirilməsi qaydası, uşağın yaşayış yerinin müəyyən edilməsi, uşağın və əmək qabiliyyəti olmayan digər ailə üzvlərinin saxlanması qaydası, ailə münasibətlərindən irəli gələn digər mübahisələr mediasiya vasitəsi ilə həll edilə bilər. Bu, çox müsbət haldır. Düşünürəm ki, bu qanun qəbul olunarsa, ailə münasibətləri ilə bağlı, o cümlədən boşanmalarla bağlı bir çox problemlər də öz həllini tapa bilər.

Eyni zamanda, bu qanun yeni iş yerlərinin yaradılmasına da səbəb olacaqdır. Ancaq qanunda bir çox sual doğuran müddəalar vardır ki, onlardan biri də 8.1-ci maddədir. Maddəyə görə tərəflər iqtisadi, ailə və əmək münasibətlərindən irəli gələn məsələlərlə bağlı məhkəməyə müraciət etməmişdən öncə mediasiyada iştirak etməlidirlər. Göründüyü kimi, bu maddə məcburi xarakter daşıyır. Amma hər bir insanın məhkəməyə müraciət etmək hüququ var. Bəs onda bu prosedurlar necə tənzimlənəcək? Bu və başqa sual doğuran məsələlər, düşünürəm ki, bu qanunda öz əksini tapmalıdır. Bir daha bildirirəm ki, qanun layihəsi mütərəqqidir və mən ona səs verəcəyəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Siyavuş Novruzov.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Ziyafət müəllim. Qanun layihəsi ilə bağlı hörmətli deputat həmkarlarım fikirlərini söylədilər. Hesab edirəm, çox yüksək səviyyədə hazırlanmış bir qanun layihəsidir və bunun səsə qoyulub,

qəbul olunmasını xahiş edirəm. Ziyafət müəllim, xahiş edirəm, səsə qoyun.

Yərdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Siyavuş müəllim, çox gözəl xahişdir, təşəkkür edirəm və Nizami müəllim də Sizin bu xahişinizi nəzərə aldı. Hörmətli deputatlar, bir daha yadınıza salmaq istəyirəm ki, biz bu qanun layihəsini bir oxunuşda səsə qoymalıyıq. Ona görə, xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.51 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Qəbul edildi, sağ olun.

Hörmətli deputatlar, növbəti iclasımız aprelin 9-da olacaq. Sağ olun.